

Gyártórendszerek dinamikája

Műszaki menedzser BSc szak

PE, MIK, Villamosmérnöki és Információs Rendszerek Tanszék

Előadó:

Starkné dr. Werner Ágnes egyetemi docens

Honlap: Villamosmérnöki és Információs Rendszerek Tanszék

<http://virt.uni-pannon.hu/>

-> Tantárgyak

-> Gyártórendszerek dinamikája

Elvárások, követelmények

Neptunkód: VEMIVIB312G

Írásbeli vizsga min. 42%-os teljesítése

Pontozás: 0-41=1 42-58=2 59-71=3 72-84=4 85-100=5

Tematika

---

1. Bevezetés, történeti áttekintés, egy egyszerű gyártórendszer bemutatása
2. Gyártórendszerek funkciói és szerkezete, hierarchikus dekompozíció
3. Dinamikus gyártórendszerek matematikai leírásának alapelvei
4. Gyártórendszerek dinamikájának formális leírása: automaták és Petri hálók, a bonyolultságelmélet alapjai
5. Gyártórendszerek dinamikájának analízise: szimuláció, viselkedési és strukturális tulajdonságok, biztonságosság, holtpontmentesség, elérhetőség fogalma
6. Gyártásütemezés: az ütemezések analízise Gantt-chart módszerrel, az optimalizálási feladat kitűzése és változatai, megoldás a kritikus út módszerrel
7. Számítógéppel irányított gyártórendszerek (CIM): rendszerkomponensek és jellemzésük, az irányítási feladat, szabályozók osztályozása, számítógép hálózatok jellemzése
8. Gyártórendszerek irányítási struktúrái: az irányítási feladat szintjei, hierarchikus centralizált architektúrák, elosztott és hálózattal összekapcsolt architektúrák
9. Kitekintés: folyamat és művelettervezés, robotok alkalmazása, mesterséges intelligencia módszerek alkalmazása, folyamatbányászat

Gyártórendszerek elemei és részrendszerei

Hierarchikus dekpozíció szintjei

Bonyolultság (méret) szerint

- teljes üzem(rész)
- gyártósorok (lehetnek virtuálisak)
- (megmunkáló) gépek
- műveletek

Idő-lépték szerint

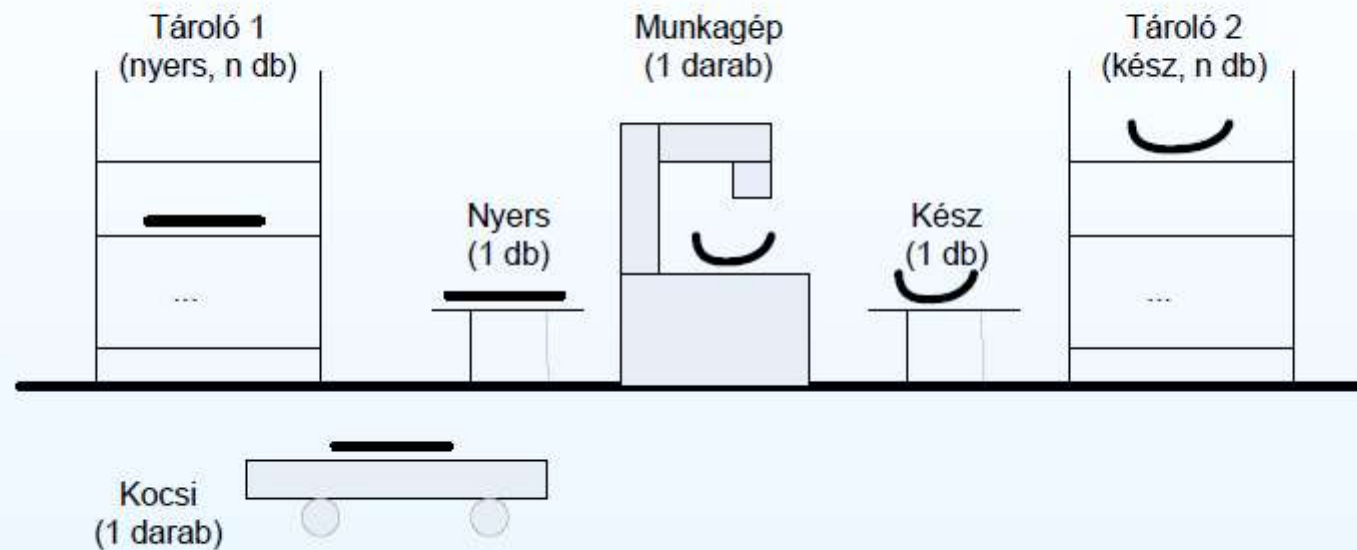
- teljes üzem ~ hetek
- gyártósor ~ nap (műszak)
- (megmunkáló) gépek ~ óra
- műveletek ~ perc

Gyártórendszerek környezete

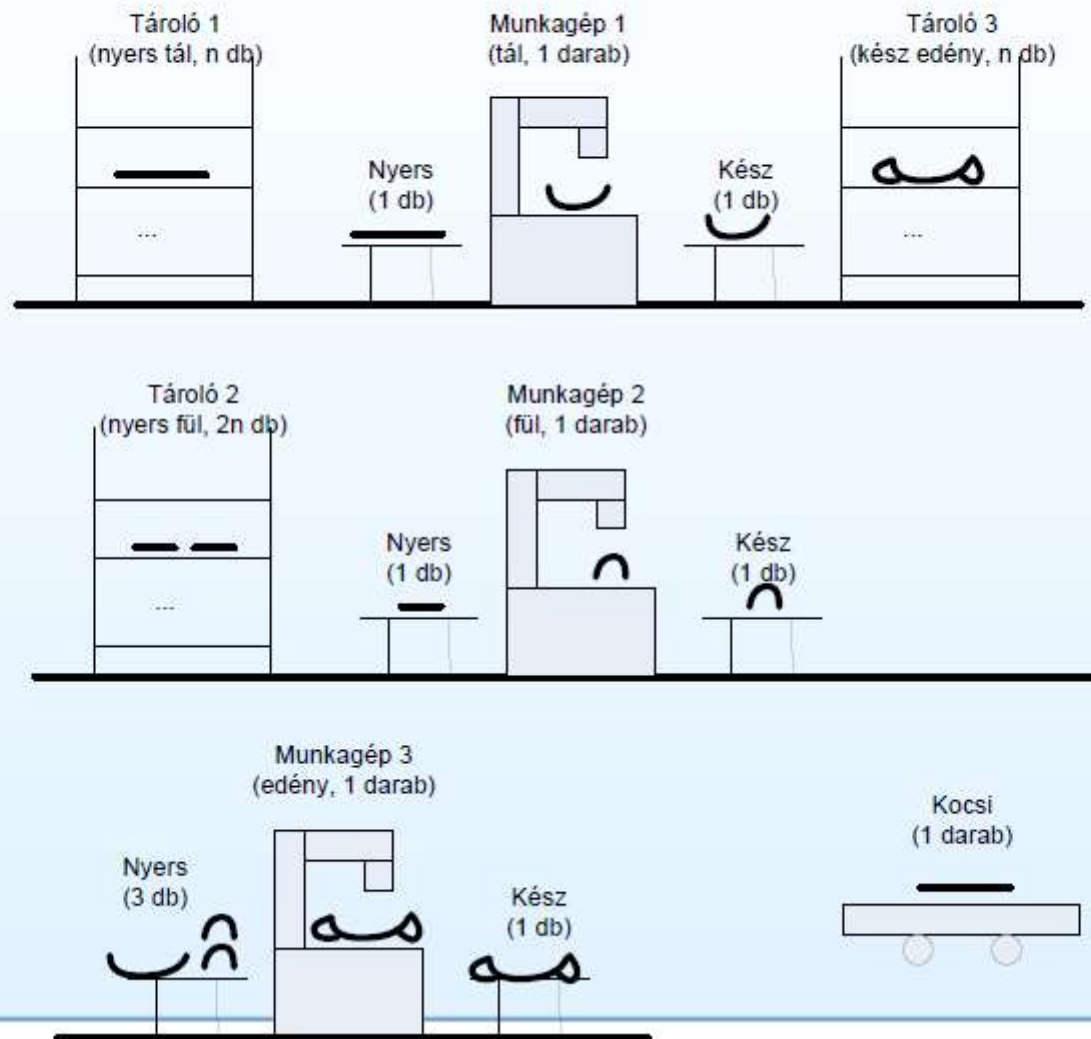
1. **Piaci környezet:** ár, rendelkezésre állás, változási sebesség
  - megrendelések
  - beszállítók
  - nyersanyag és energia
  - munkaerő
2. **Gazdasági és adminisztrációs környezet az üzemen belül**
  - megrendelések kezelése
  - mérnöki eljárások, termék- és gyártásfejlesztés
  - minőségellenőrzés
  - karbantartás

Egyszerű gyártórendszer példa

Edény gyártórendszer példa

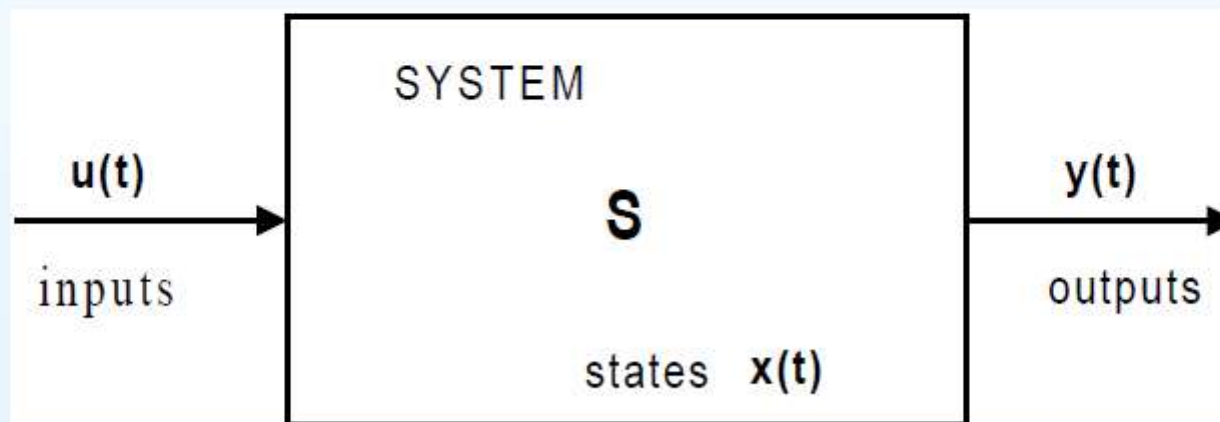
Dinamika: az időbeli viselkedés leírásának módszerei

Rendszerek

Rendszer (**S**): *jeleken végez műveletet*

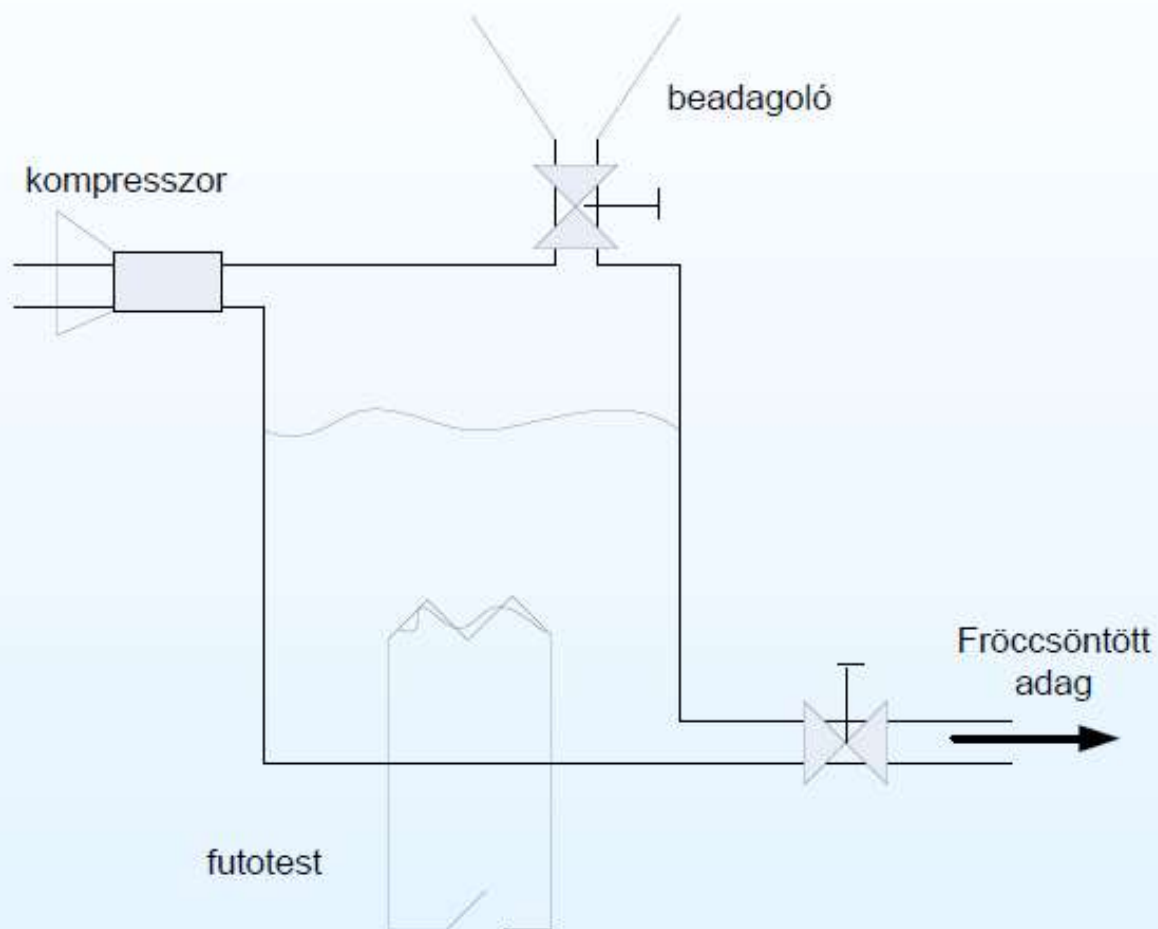
$$y = \mathbf{S}[u]$$

- bemenetek (u) és kimenetek (y)
- állapot-változók (x)

1. ábra. A rendszer jel-folyam ábrája

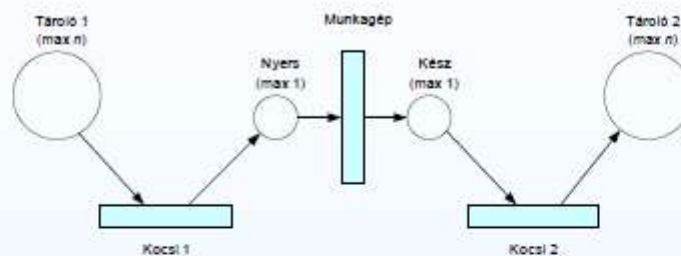
Példa: Fröccsöntőgép anyagtartály 1

Jelek: kompresszor, beadagoló, elvétel, fűtőtest *kétállású* kapcsoló

A félév során fogunk foglalkozni: állapottér modellezéssel

Egyszerűbb gyártórendszer: diszkrét idejű ÁT modell

Egyenletek

$$x_1(k+1) = \begin{cases} \text{ha } (x_1(k) = 0 \text{ es } u(k) > 0) \text{ akkor } 1 \\ \text{egyebkent (ha } (x_1(k) = 1 \text{ es } x_2(k) = 0) \text{ akkor } 0 \\ \text{egyebkent } x_1(k)) \end{cases}$$

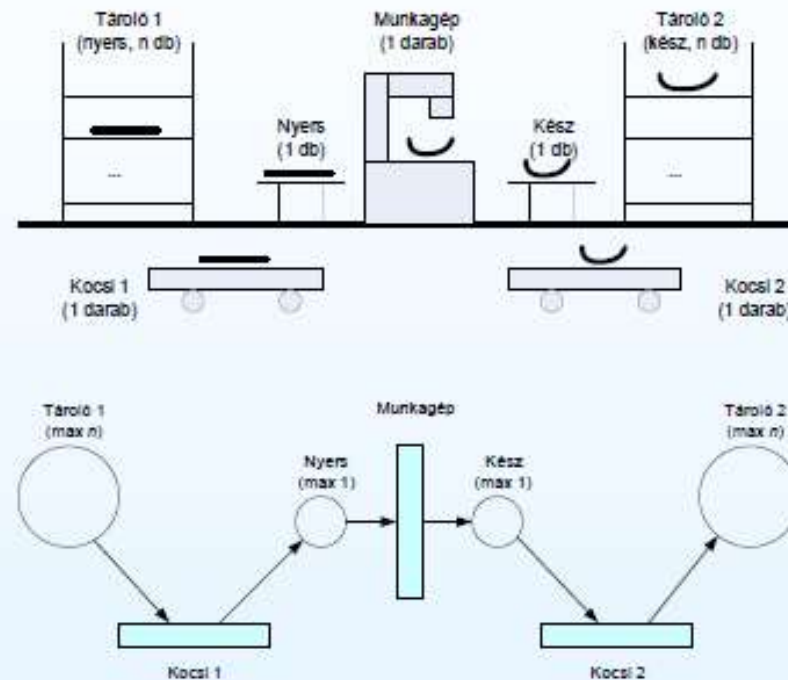
$$x_2(k+1) = \begin{cases} \text{ha } (x_2(k) = 0 \text{ es } x_1(k) = 1) \text{ akkor } 1 \\ \text{egyebkent } 0 \end{cases}$$

$$x_3(k+1) = x_3(k) + x_2(k)$$

$$y(k) = x_3(k)$$

A félév során fogunk foglalkozni: Petri háló modellezéssel

Egyszerűbb gyártórendszer példa

Bemenet: nyersanyag munkadarabok száma "Tároló 1"-en, n_{T1}

Kimenet: késztermék munkadarabok száma "Tároló 2"-en, n_{T2}

Állapotok: munkadarabok száma a "Nyers" és "Kész" tárolókon

n_N, n_K

A félév során fogunk foglalkozni:

Speciális gyártásütemezési feladatok 1.

Változó erőforrás-korlátozású dinamikus feladat

Jellemzői:

- a rendelésállomány és a nyersanyagok rendelkezésre állása időben változó
- időben változó berendezés kapacitás és rendelkezésre állás
- minden időlépésben lokálisan megvalósítható megoldást keresünk

Megoldható cselekvés tervezéssel

Speciális gyártásütemezési feladatok 2.

Erőforrás-korlátozás nélküli statikus feladat

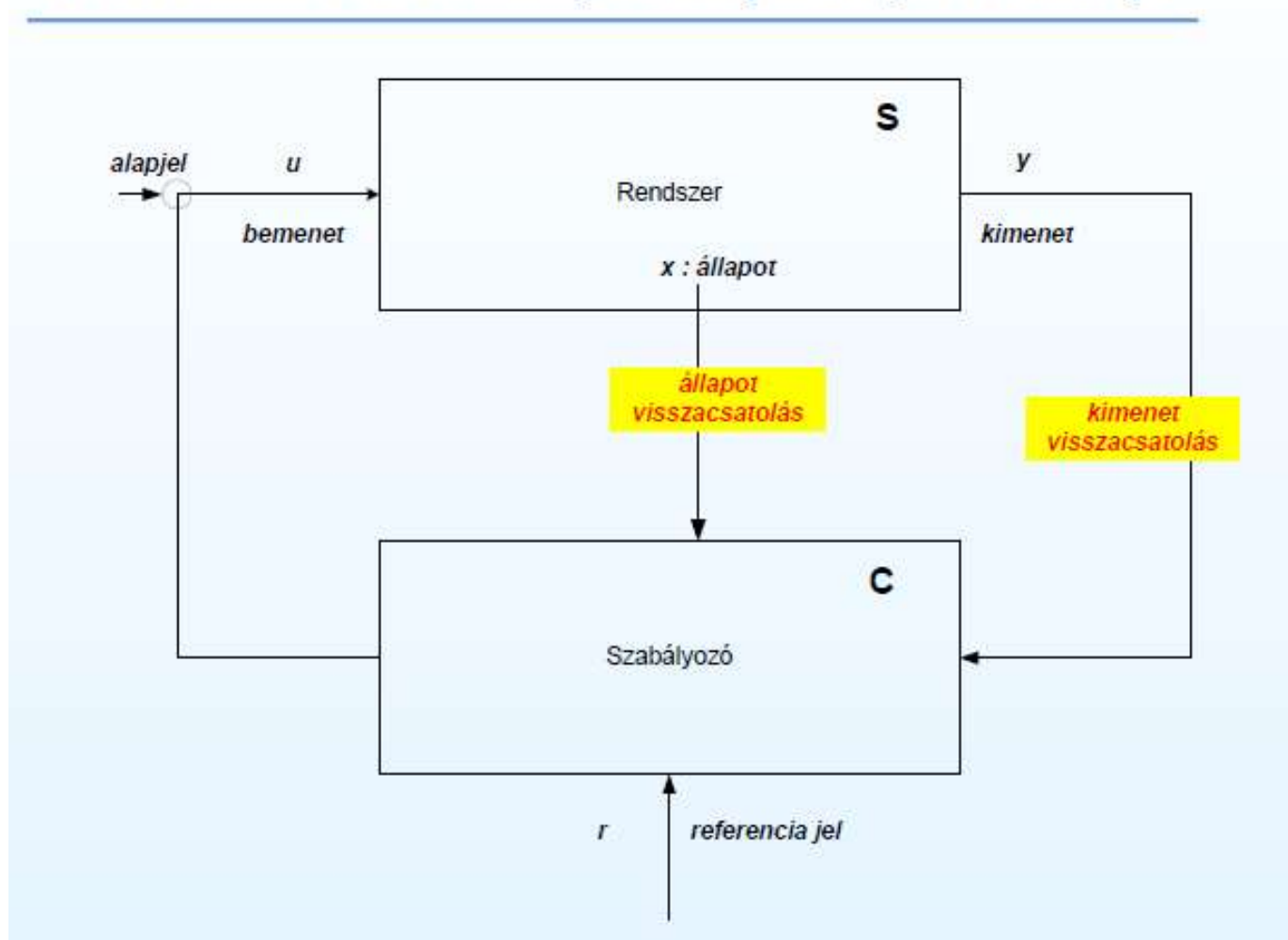
Jellemzői:

- a rendelésállomány és a nyersanyagok rendelkezésre állása statikus (időben állandó)
- korlátlan berendezés kapacitás és rendelkezésre állás
- legkisebb végrehajtási idejű megoldást keresünk

Van egyszerű, polinomiális időben kiszámítható megoldás

A félév során fogunk foglalkozni: szabályozással

Visszacsatoló szabályozás jel-folyam ábrája

A félév során fogunk foglalkozni: folyamatbányászattal

- Melyik komponens törött el, hibásodott meg?
- Mikor tört el/hibásodott meg és miért?
- Melyik komponenst kell kicserélni?
- Meg tudjuk jósolni, hogy melyik komponenssel fog történni valami?
- Tudunk-e tanulni a létező problémákból, hogy mely részeket kell javítani?
- Mi okozza a késedelmet a folyamatban?
- Meg tudjuk előre határozni, hogy a következő napon az adott osztályon mekkora személyzetre lesz szükség?
- Hogyan lehet csökkenteni a költségeket a minőségi ellátás megtartása mellett?

Munkadarab, gyártási folyamat

A gyártórendszerekben a *megmunkálás egysége* a ***munkadarab***, ez

- megváltoztatja az állapotát a műveletek hatására
- más munkadarabokkal összeszerelésre kerülhet, de
- ***nem osztható "atomi" egység.***

Művelet: egy elemi megmunkálási lépés (tovább nem bontható), pl.

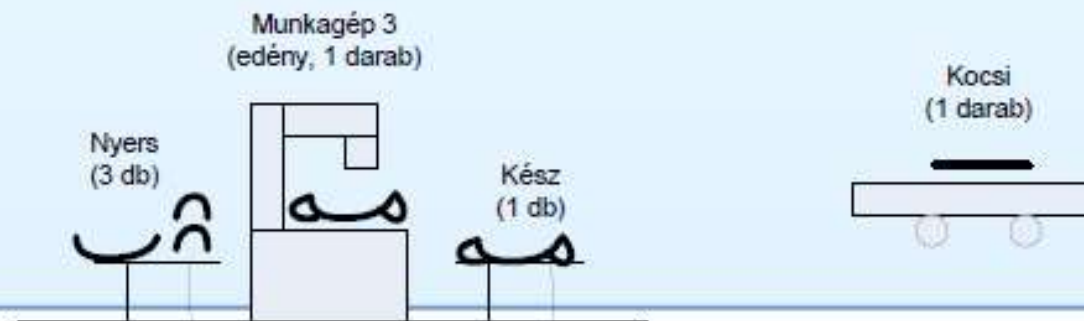
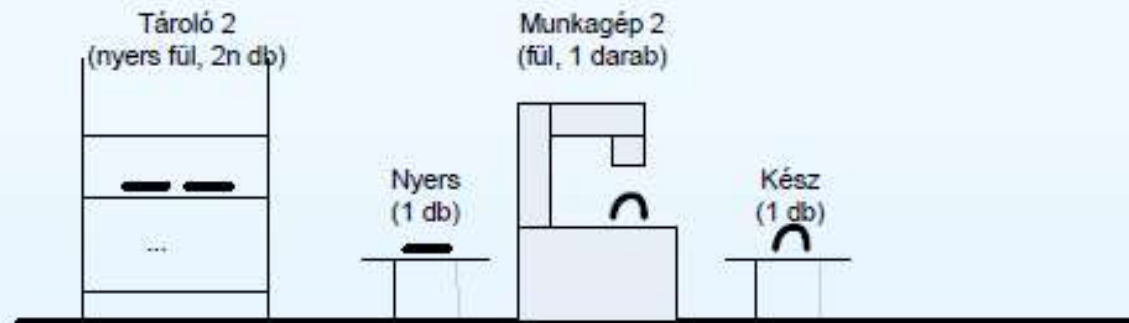
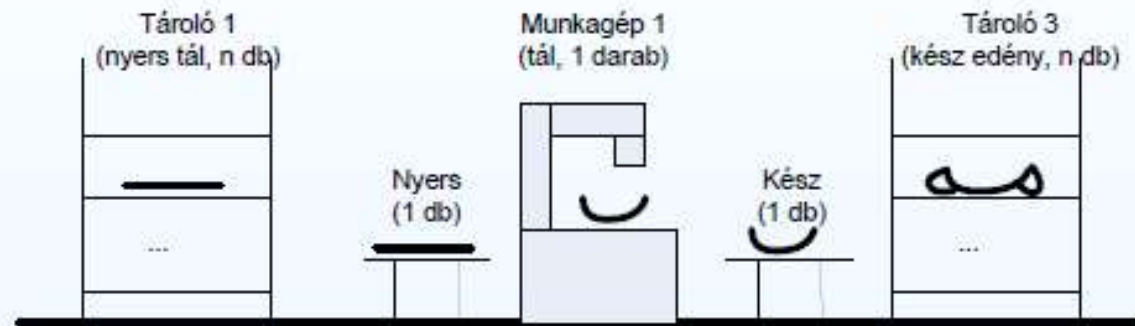
- préselés, lyukfúrás, stb.
- összeszerelés (pl. nyél rászegecselése)

Gyártási folyamat: egy termék előállításának lépései, egy műveleti sorrend

- lehetnek soos és párhuzamos műveletek
- időzítés is kapcsolódhat hozzá (pl. száradási idő festés után)

Edény gyártórendszer

Mik a munkadarabok? Mik a műveletek?

Mérnöki feladatok típusai

Tervezési feladatok

- gyártmány tervezés
- kiviteli tervezés

Irányítási feladatok

- ütemezés
- irányítás és szabályozás

Üzemeltetési feladatok

- karbantartás
- ellenőrzés, diagnosztika

Tervezési feladatok

Üzemrész szinten

1. Gyártmány tervezés

- új termék megjelenésekor (megrendelésekor)
- alapanyagok és megmunkálási műveletek (sorrend és gépek is!) meghatározása
- ⇒ mérnöki dokumentáció

2. Kiviteli tervezés

- új mérnöki dokumentáció megjelenésekor
- megmunkálási erőforrások, alapanyagok, gépek, műveletek megtervezése (a konkrét üzemi lehetőségek ismeretében)
- ⇒ gyártási tervek (receptek)

Irányítási feladatok

Gyártósor szinten

1. Ütemezés

- rendszeres időközönként
- felhasználva a *megrendeléseket, gyártási terveket és a gyártósor rendelkezésre állását*
- $\Rightarrow$ gyártási ütemterv
- $\Rightarrow$ beszállítói megrendelések (nyersanyagok, félkész termékek)

Munkagép szinten

2. Irányítás, szabályozás

- új művelet(sor) megjelenésekor
- felhasználva az *optimalitási kritériumokat*: minőség, gazdaságosság (trade-off!)
- $\Rightarrow$ idő-program műveletekre és paraméterekre

Üzemeltetési feladatok

Minden szinten

1. *Karbantartás*

- rendszeres (tervezett)
- eseti (meghibásodás esetén)

Minden szinten

2. *Ellenőrzés, diagnosztika*

- rendszeres időközönként és új objektum felbukkanásakor
- lokálisan (az adott szinten)
- globálisan:
  - termék szinten
  - üzemrész gazdaságos működése szintjén

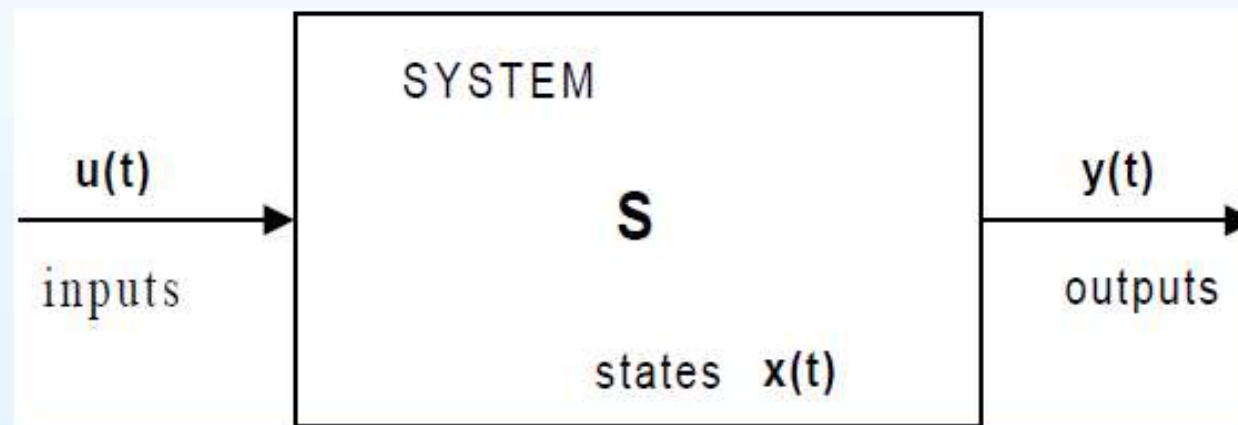

Rendszerek

Rendszer (**S**): *jeleken végez műveletet*

$$y = \mathbf{S}[u]$$

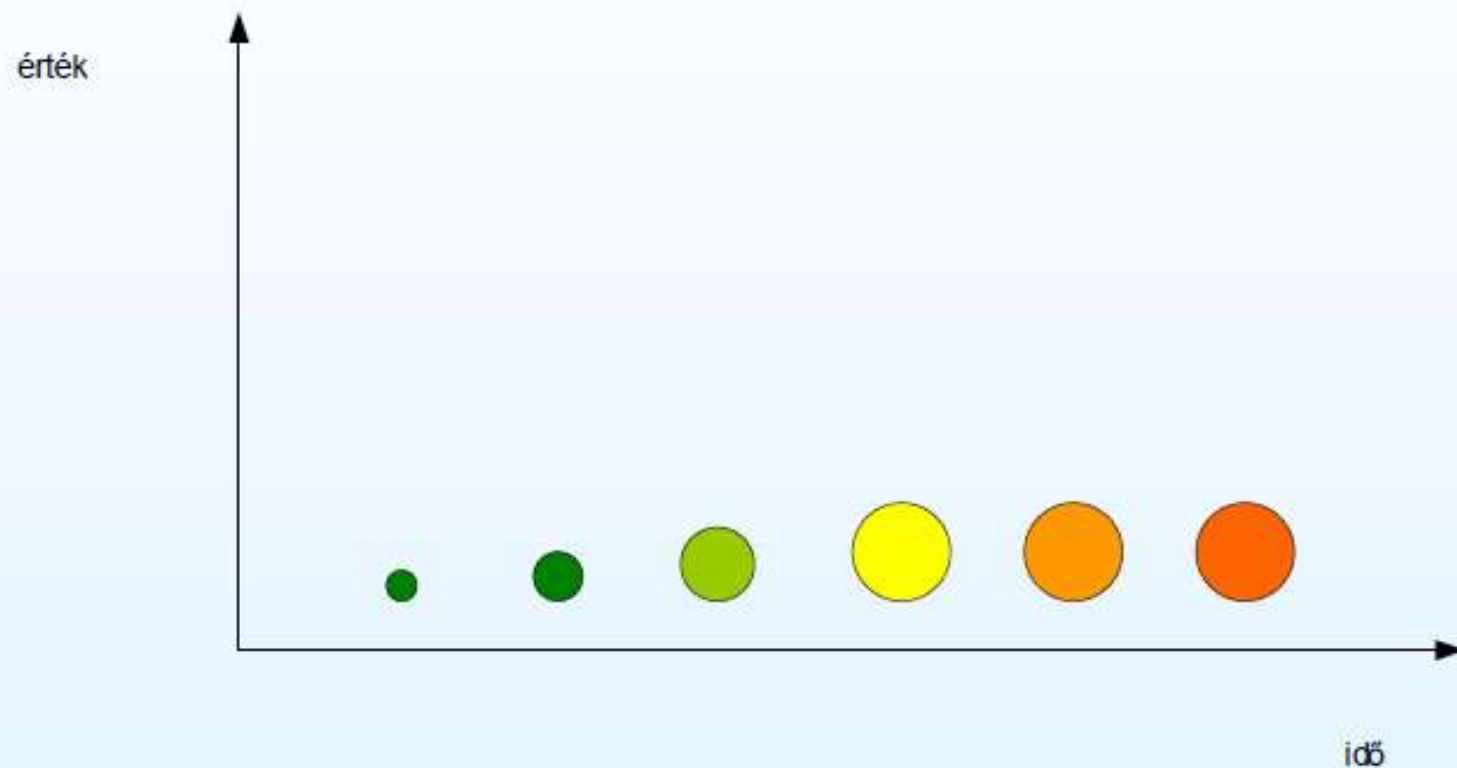
- bemenetek (u) és kimenetek (y)
- állapot-változók (x)

1. ábra. A rendszer jel-folyam ábrája

Diszkrét idejű jelek

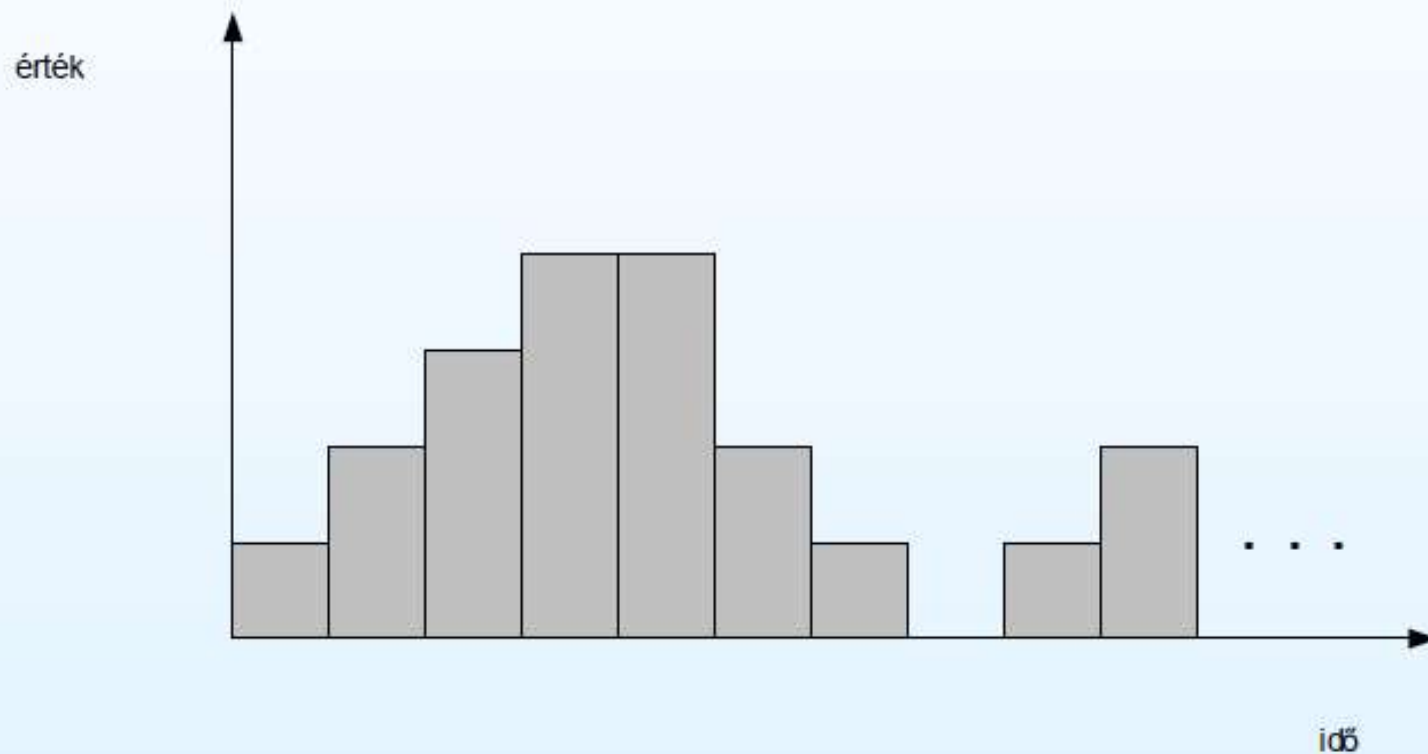
Narancs érésének folyamata: a jel értéke a narancs állapota

Az időt hónap lépésekben mérjük: **mintavételi idő** egy hónap

Diszkrét idejű diszkrét értékű jelek

Érték: pl. a munkadarabok száma a késztermék tárolóban
(*egész szám*)

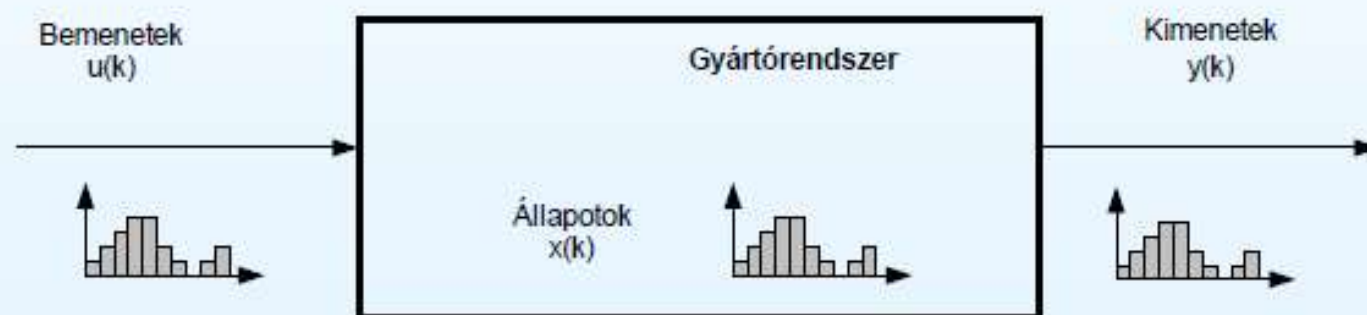
Mintavételi idő: egy óra

Diszkrét idejű rendszerek

Diszkrét idejű *jelek* en végez műveletet

$$y = S[u]$$

- bemenetek ($\{u(0), u(1), \dots, u(k), \dots\}$) és kimenetek ($\{y(0), y(1), \dots, y(k), \dots\}$)
- állapot-változók ($\{x(0), x(1), \dots, x(k), \dots\}$)

2. ábra. A rendszer jel-folyam ábrája

A diszkrét idejű rendszerek leírásának fajtái

Bemenet-kimenet leírás (matematikai modell)

$$y(k) = H(u(k); y(k-1), u(k-1); y(k-2), u(k-2); \dots)$$

Állapottér leírás

$$x(k+1) = F(x(k), u(k)) \quad (\text{állapot egyenlet})$$

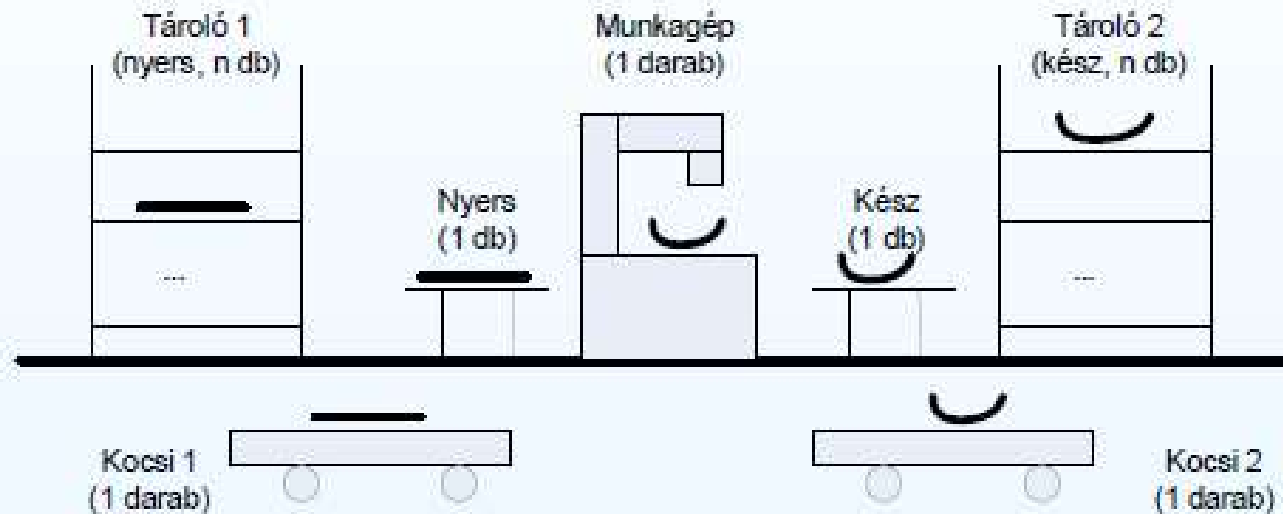
$$y(k) = G(x(k), u(k)) \quad (\text{kimenet egyenlet})$$

adott $x(0)$ kezdeti feltétellel és nemlineáris F állapot, valamint G kimeneti függvényekkel

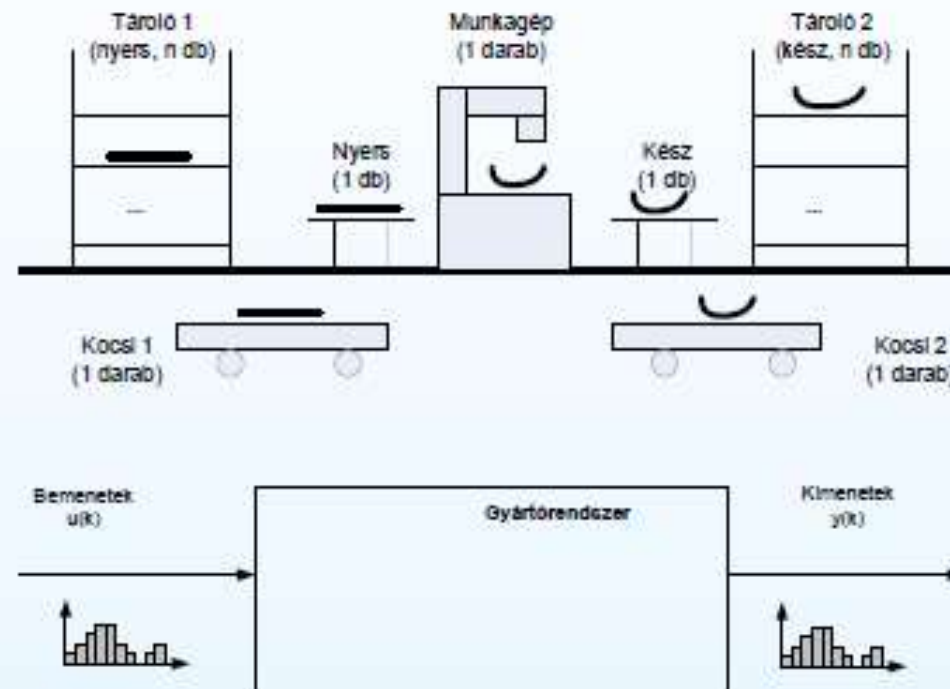

Egyszerűbb gyártórendszer példa

Konfliktushelyzet nélkül

Egyszerűbb gyártórendszer példa

Bemenet: nyersanyag munkadarabok száma "Tároló 1"-en

Kimenet: késztermék munkadarabok száma "Tároló 2"-en

Munkadarabok és műveletek leírása

Jelek: munkadarabok száma a gyártórendszer különböző tárolóhelyein *(körökkel jelölve)*

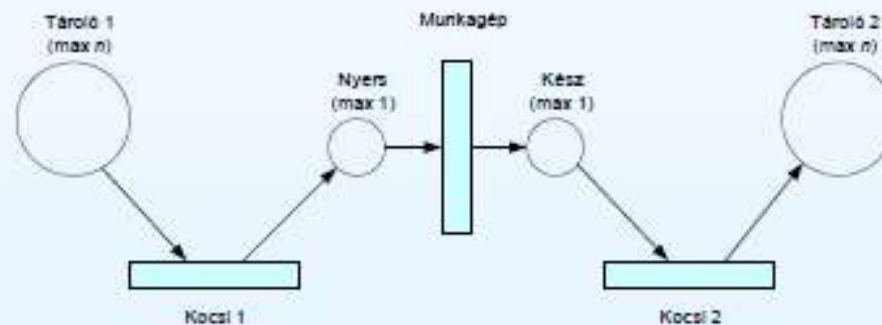
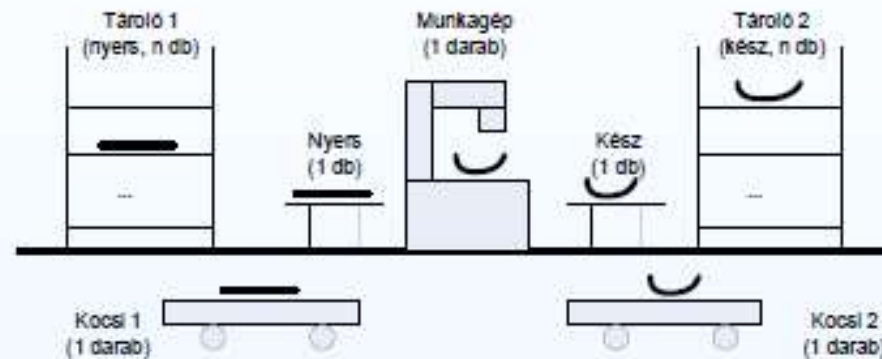
- diszkrét idejű és értékű jelek

Részrendszerek: műveleti egységek (berendezések) *(színezett téglalapokkal jelölve)*

- diszkrét idejű részrendszerek és összetett rendszer

Művelet: munkadarabok átalakítása

Egyszerűbb gyártórendszer példa

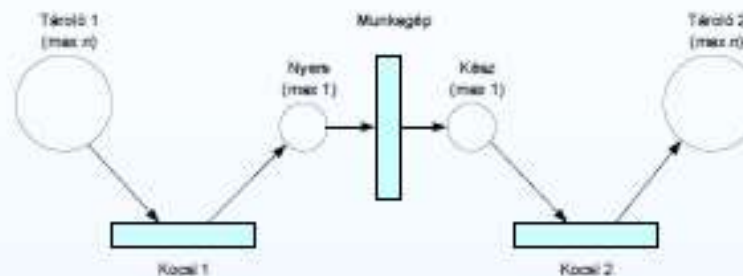
Bemenet: nyersanyag munkadarabok száma "Tároló 1"-en, n_{T1}

Kimenet: késztermék munkadarabok száma "Tároló 2"-en, n_{T2}

Állapotok: munkadarabok száma a "Nyers" és "Kész" tárolókon

n_N, n_K

Egyszerűbb gyártórendszer: diszkrét idejű ÁT modell

$$x(k+1) = F(x(k), u(k)) \quad (\text{állapot egyenlet})$$

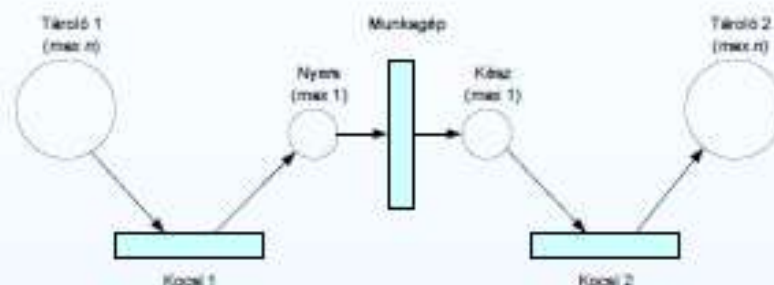
$$y(k) = G(x(k), u(k)) \quad (\text{kimenet egyenlet})$$

Jelek

$$x(k) = [n_N(k), n_K(k), s(k)]^T, \quad u(k) = n_{T1}(k), \quad y(k) = n_{T2}(k)$$

Egyszerűbb gyártórendszer: diszkrét idejű ÁT modell

Egyenletek

$$x_1(k+1) = \begin{cases} \text{ha } (x_1(k) = 0 \text{ es } u(k) > 0) \text{ akkor } 1 \\ \text{egyebkent (ha } (x_1(k) = 1 \text{ es } x_2(k) = 0) \text{ akkor } 0 \\ \text{egyebkent } x_1(k) \end{cases}$$

$$x_2(k+1) = \begin{cases} \text{ha } (x_2(k) = 0 \text{ es } x_1(k) = 1) \text{ akkor } 1 \\ \text{egyebkent } 0 \end{cases}$$

$$x_3(k+1) = x_3(k) + x_2(k)$$

$$y(k) = x_3(k)$$

Petri háló modell – absztrakt leírás: $\mathbf{PN} = (P, T, I, O)$

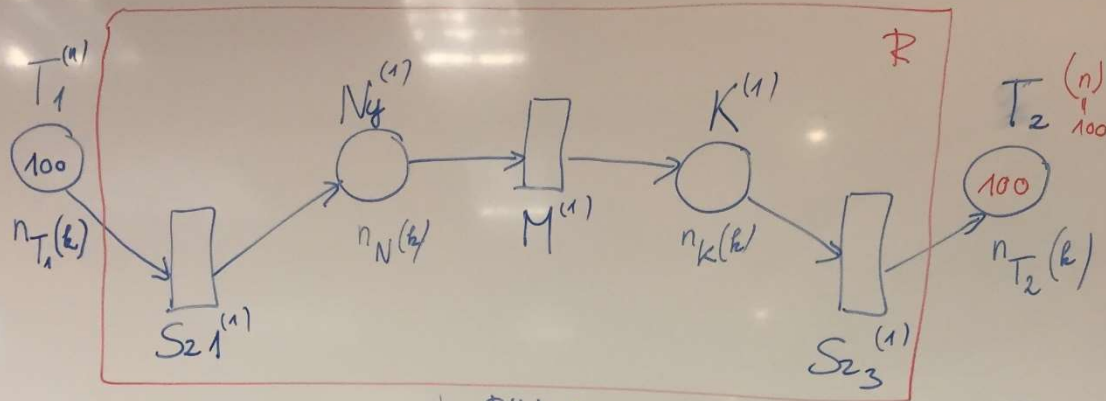

Statikus leírás (szerkezet)

- **Helyek (feltételek)** halmaza: P
- **Átmenetek (események)** halmaza: T
- **Bemeneti (előfeltétel) függvény:** $I : T \rightarrow P^\infty$
- **Kimeneti (következmény) függvény:** $O : T \rightarrow P^\infty$

Grafikus ábrázolás: páros irányított gráffal

- **Csúcsok:** helyek (P) és átmenetek (T) (partíciók)
- **Élek:** bemeneti és kimeneti függvény (I, O)

Példa 2:

$$P = \{p_1, p_2, p_3, p_4, p_5, p_6\}$$

$$T = \{t_1, t_2, t_3, t_4\}$$

$$I(t_1) = \{p_1, p_2\} \quad O(t_1) = \{p_3\}$$

$$I(t_2) = \{p_1, p_2\} \quad O(t_2) = \{p_4\}$$

$$I(t_3) = \{p_3, p_4\} \quad O(t_3) = \{p_5\}$$

$$I(t_4) = \{p_5\} \quad O(t_4) = \{p_6\}$$

Példa 1:

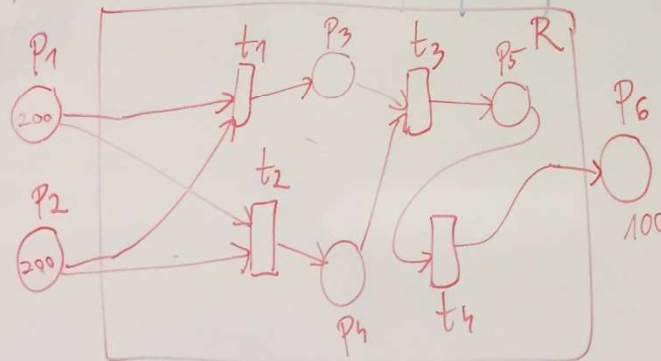
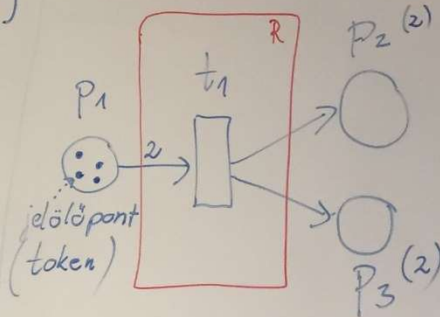
$$P = \{p_1, p_2, p_3\}$$

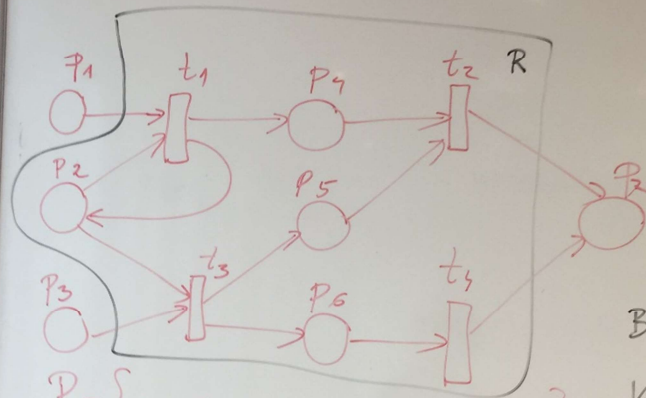
$$T = \{t_1\}$$

$$I(t_1) = \{p_1\}$$

$$O(t_1) = \{p_2, p_3\}$$

Formális
leírása
a folyamat-
nak:

$$P = \{P_1, P_2, P_3, P_4, P_5, P_6, P_7\}$$

$$T = \{t_1, t_2, t_3, t_4\}$$

$$B = \{P_1, P_3\}$$

$$K = \{P_7\}$$

$$A = \{P_2, P_4, P_5, P_6\}$$

$$I(t_1) = \{P_1, P_2\}$$

$$I(t_2) = \{P_4, P_5\}$$

$$I(t_3) = \{P_2, P_3\}$$

$$I(t_4) = \{P_6\}$$

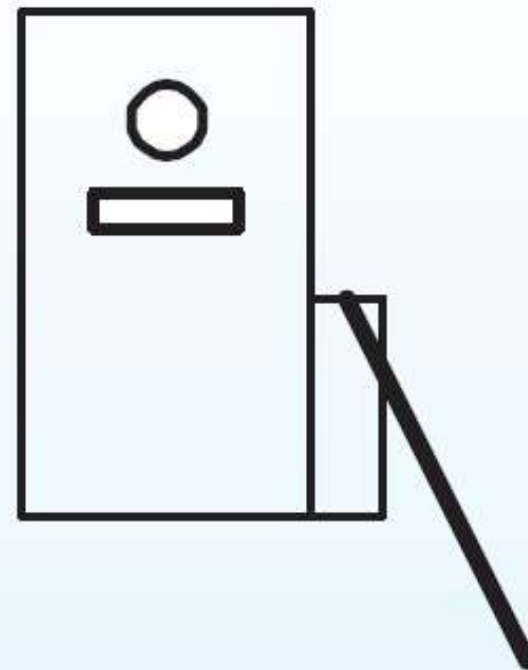
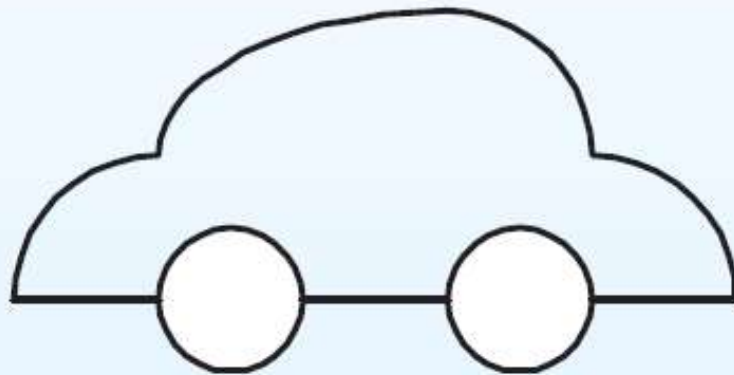
$$O(t_1) = \{P_4, P_2\}$$

$$O(t_2) = \{P_7\}$$

$$O(t_3) = \{P_5, P_6\}$$

$$O(t_4) = \{P_7\}$$

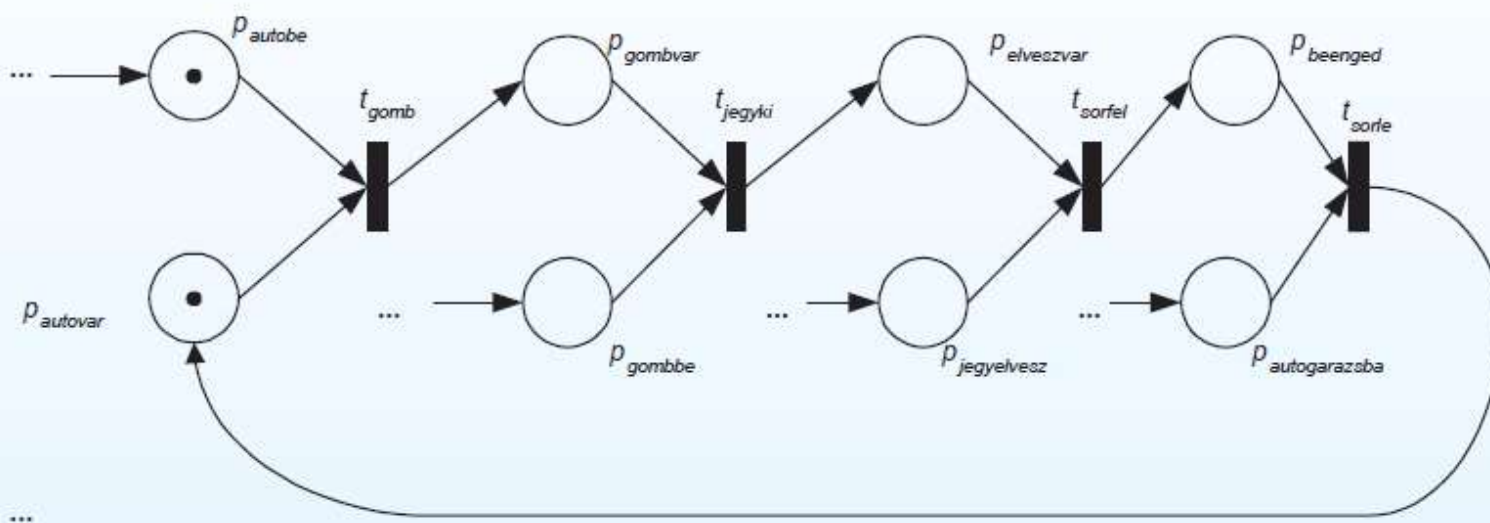
Példa1: Parkológarázs kapu

Példa: parkológarázs kapu – 1

Petri háló modell - grafikus leírás

Példa: parkológarázs kapu – 2

Petri háló modell - formális leírás

Helyek (állapot; input):

$$P = \{p_{autovar}, p_{gombvar}, p_{elveszvar}, p_{beenged} ; p_{autobe}, p_{gombbe}, p_{jegyelevesz}, p_{autogarazsba}\}$$

Átmenetek:

$$T = \{t_{gomb}, t_{jegyki}, t_{sorfel}, t_{sorle}\}$$

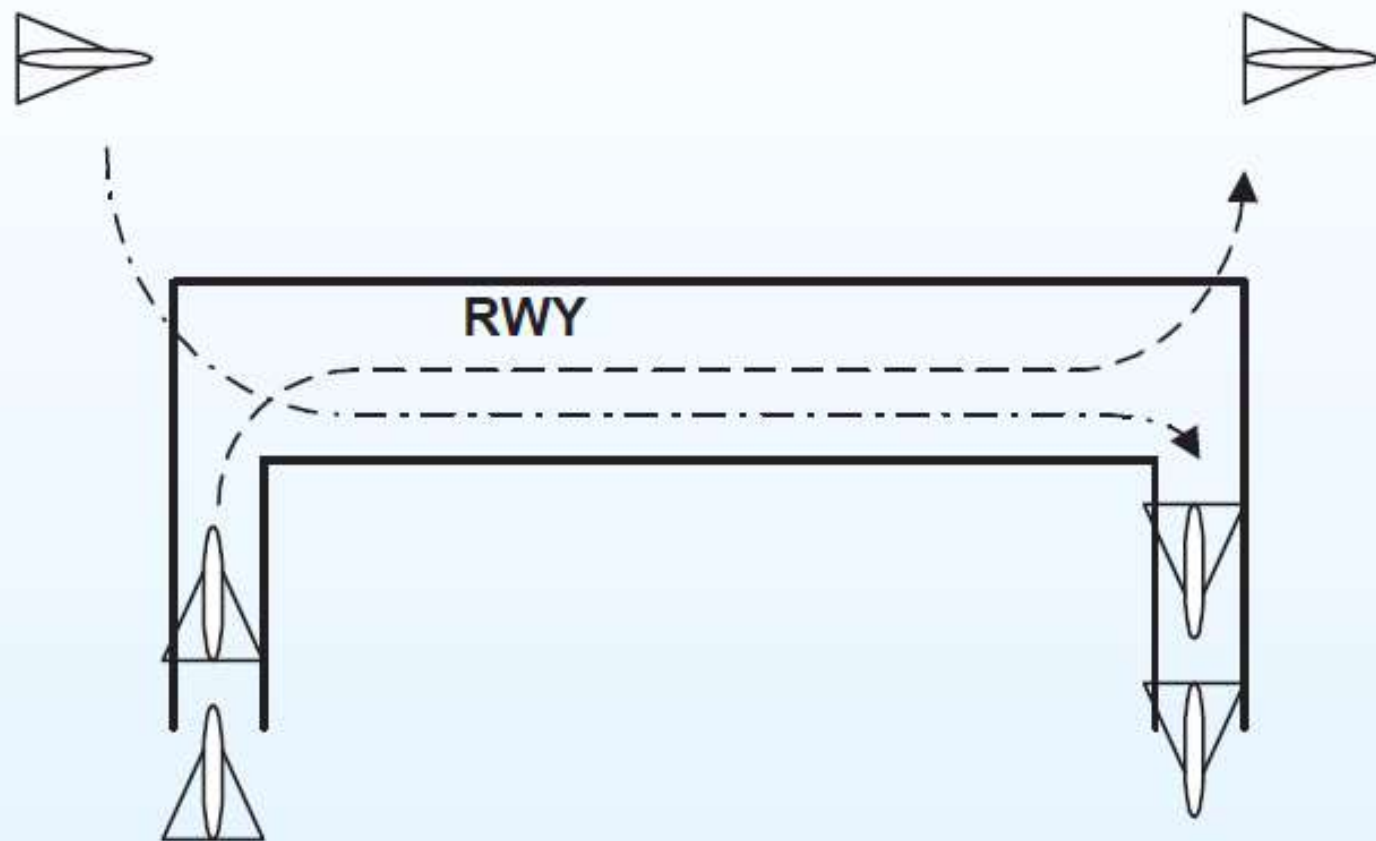
Bemeneti függvény:

$$\begin{aligned} I(t_{gomb}) &= \{p_{autobe}, p_{autovar}\} & , & \quad I(t_{jegyki}) = \{p_{gombbe}, p_{gombvar}\} \\ I(t_{sorfel}) &= \{p_{jegyelvesz}, p_{elveszvar}\} & , & \quad I(t_{sorle}) = \{p_{beenged}, p_{autogarazsba}\} \end{aligned}$$

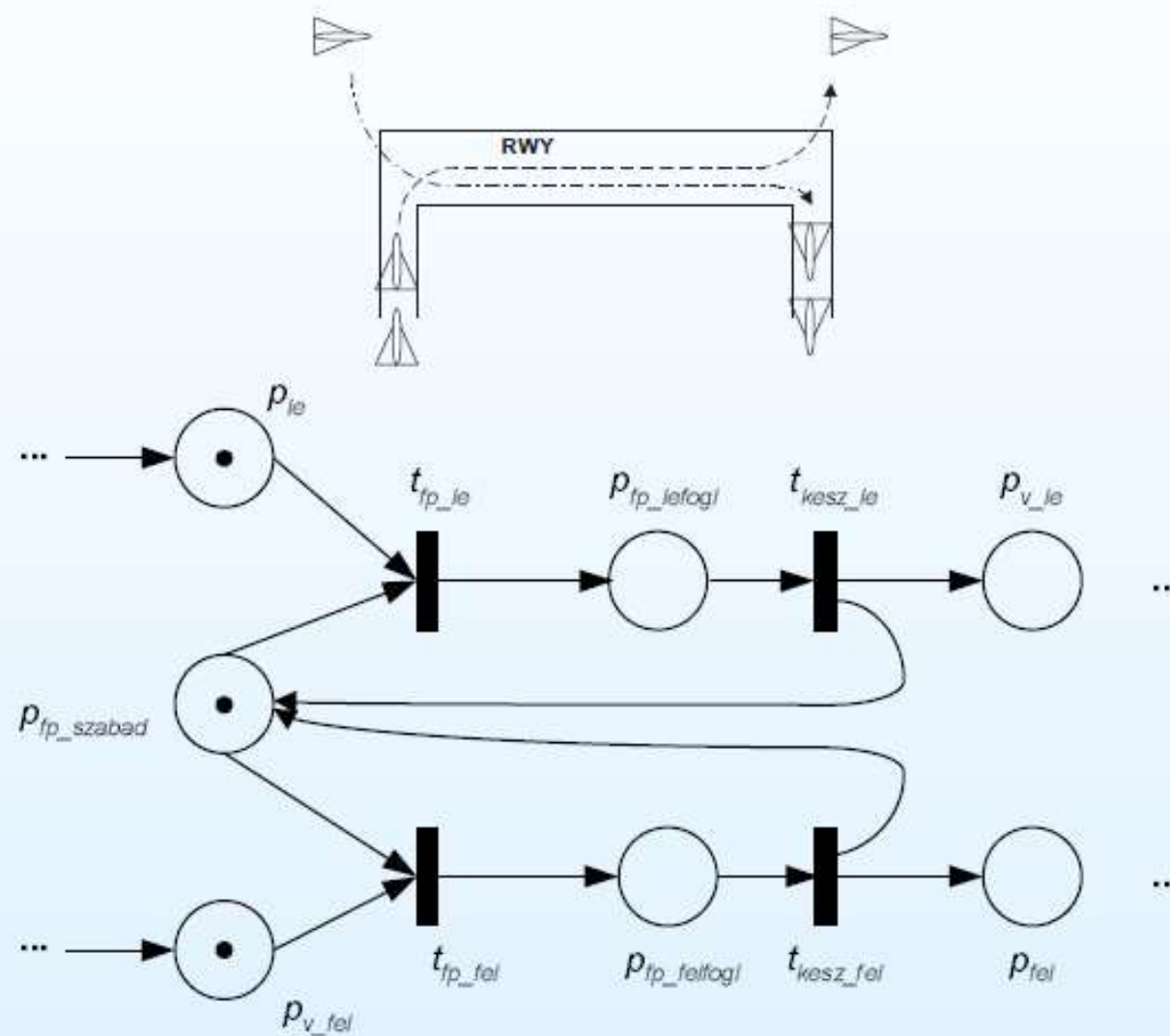
Kimeneti függvény:

$$\begin{aligned} O(t_{gomb}) &= \{p_{gombvar}\} & , & \quad O(t_{jegyki}) = \{p_{elveszvar}\} \\ O(t_{sorfel}) &= \{p_{beenged}\} & , & \quad O(t_{sorle}) = \{p_{autovar}\} \end{aligned}$$

Példa2: Kifutópálya

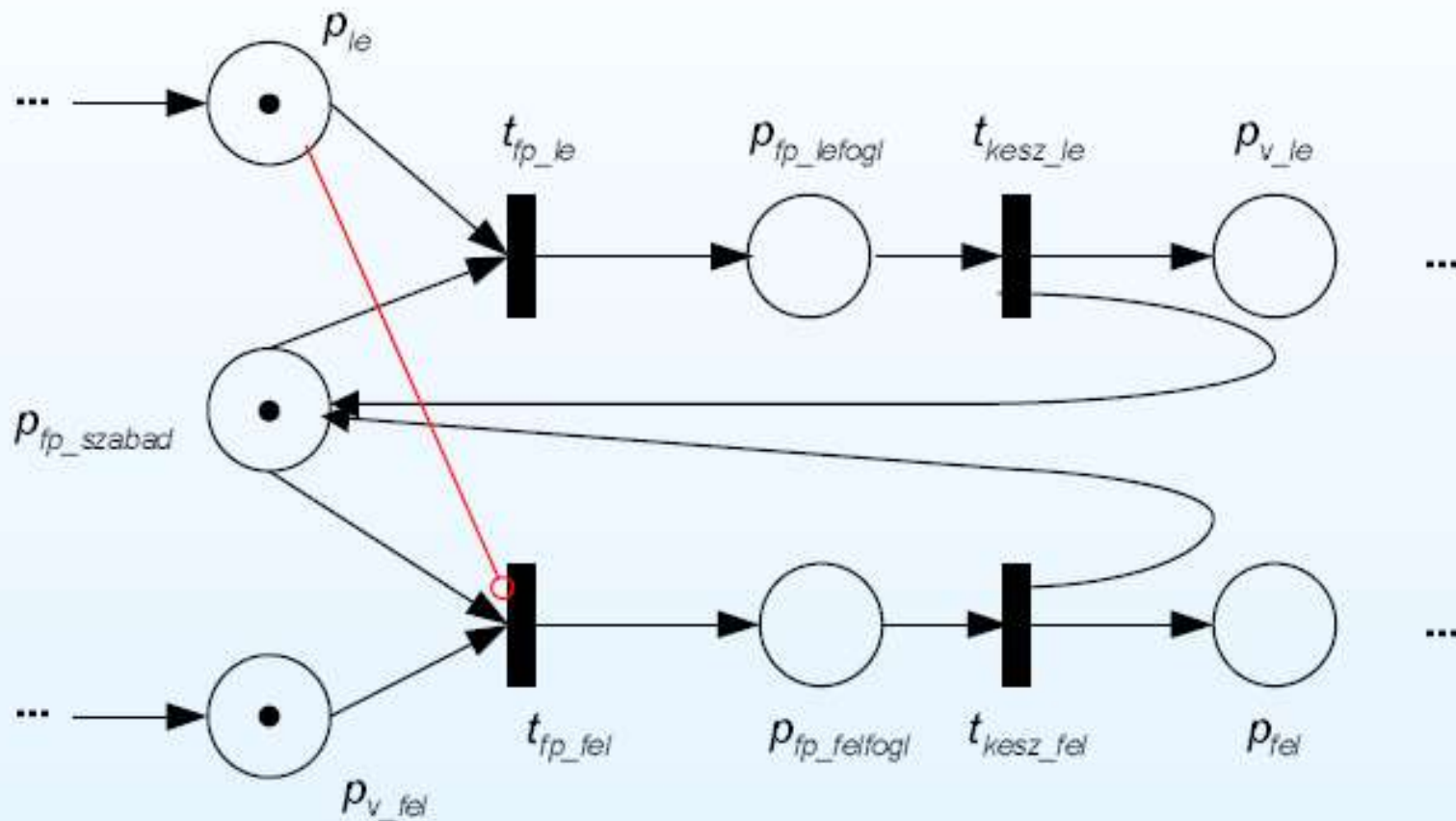
Kifutópálya Petri háló modellje – 1

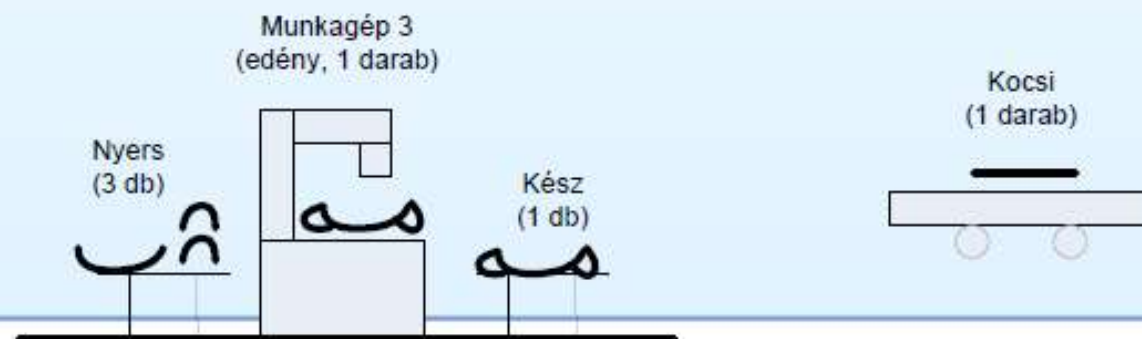
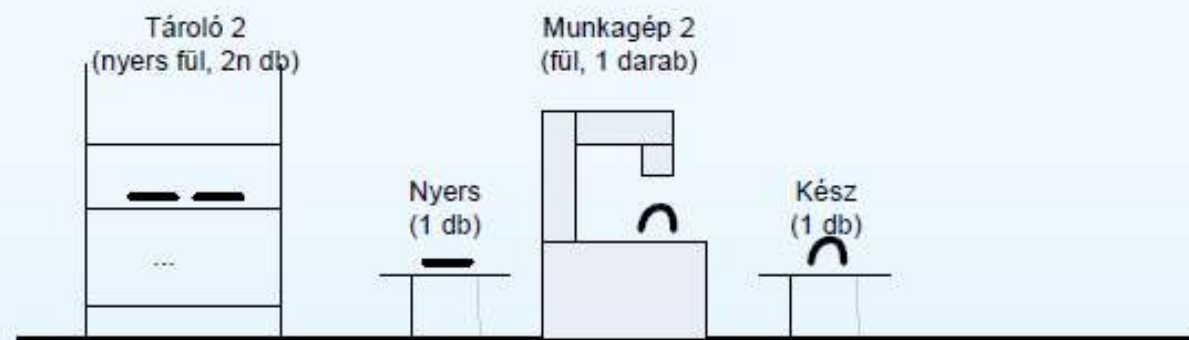
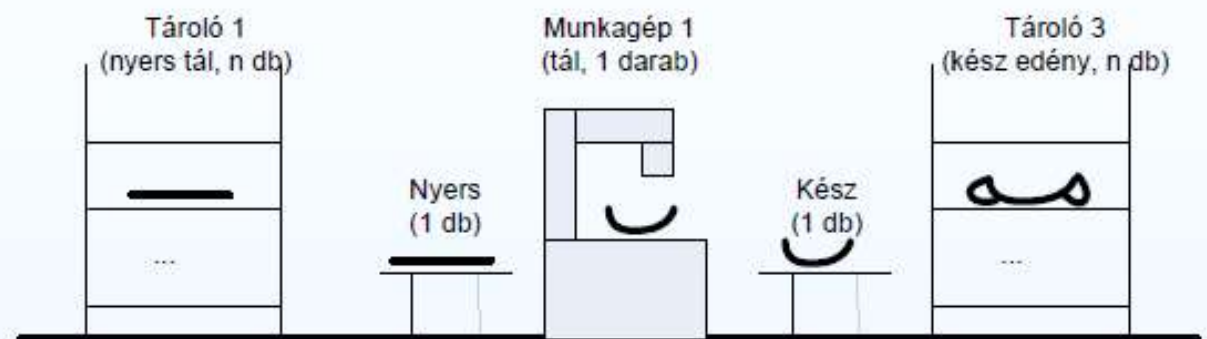
Inhibitor nyíl használata

Kifutópálya Petri háló modellje – 2

Konfliktus-feloldás: leszálló gépnek előnye van

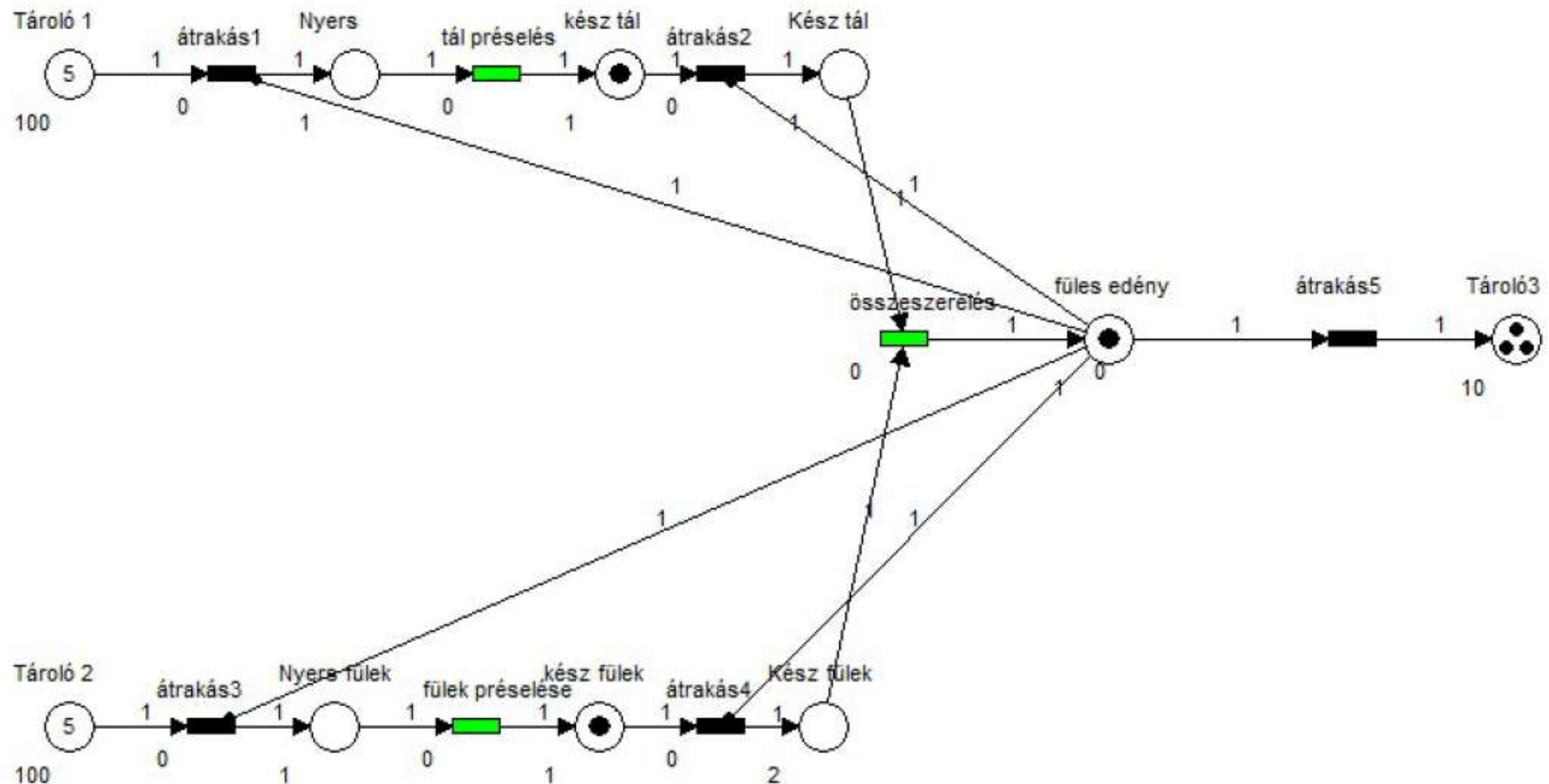

Edény gyártórendszer példa

Füles edény – 1 robot kar – HPetriSim program

Két féle müzlit szeretnénk gyártani, egy zabpehely alapút és egy kukoricapehely alapút. A gyártás előtt modellezzük a folyamatot. Van olyan alapanyag, amely előkészítést igényel és nem mindegy, hogy milyen sorrendben adjuk hozzá a keverékhez. Az alábbi elemi műveleteket tudjuk megkülönböztetni:

(BEZP) Beöntjük a zabpelyhet egy keverő edénybe (EZP).

(BEKP) Beöntjük a kukoricapelyhet a keverő edénybe (EKP).

(FD) Felaprítjuk a diót (DD).

(PM) Megpirítjuk a mandulát (PIM).

(FPIM) Felaprítjuk a pirított mandulát (DPIM).

(BEDD1) Összekeverjük a diót, a pirított mandulát és a zabpelyhet (ALAP1).

(BEDD2) Összekeverjük a diót, a pirított mandulát és a kukoricapelyhet (ALAP2).

A mazsolát csak ezek után keverhetjük a zabpelyhes müzli alaphoz.

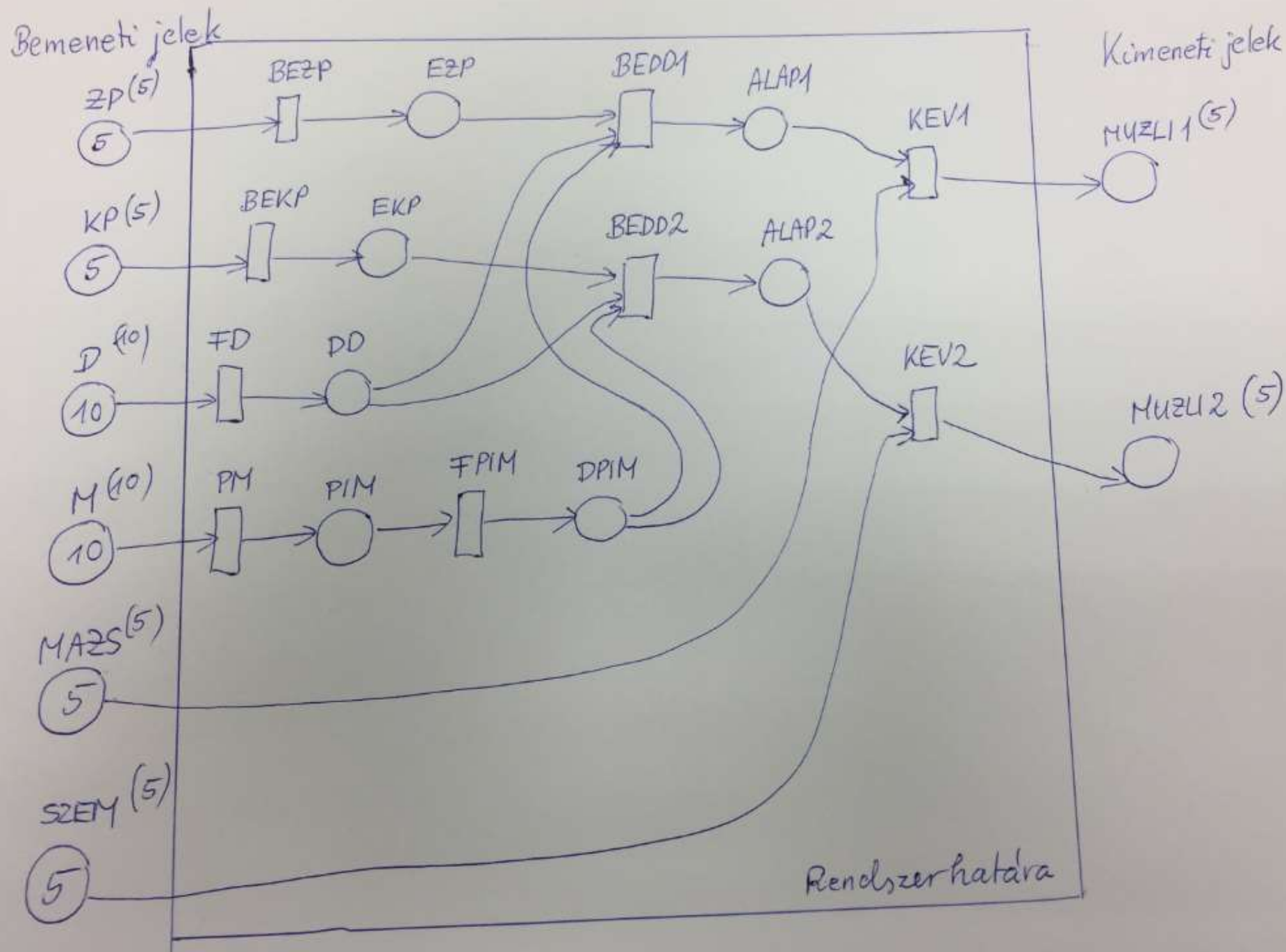
(KEV1) A mazsolát hozzáadjuk a zabpelyhes keverékhez (MUZLI1).

(KEV2) A szezámmagot hozzáadjuk a kukoricapelyhes keverékhez (MUZLI2).

Alapanyagok: zabpehely (ZP), kukoricapehely (KP), dió (D), mandula (M), mazsola (MAZS), szezámmag (SZEM). Mindegyik alapanyag 1-1 csomag müzlihez elegendő.

Késztermékek: Két féle müzli.

Rajzolja fel a folyamat Petri háló modelljét! Adja meg azt a kezdeti jelölést, amelynek hatására 5-5 adag müzli kerül legyártásra úgy, hogy alapanyag nem marad! (Figyeljen a kapacitások megadására, ahol az, 1-től különböző!

Petri hálók dinamikája

Jelölőfüggvény: jelölőpontok (**token**-ek)

$$\mu : \mathbf{P} \rightarrow \mathcal{N} \quad , \quad \mu(p_i) = \mu_i \geq 0$$
$$\underline{\mu}^T = [\mu_1, \mu_2, \dots, \mu_n] \quad , \quad n = |\mathbf{P}|$$

Átmenet **tüzel** (működik): ha az előfeltételek "igaz"
token a bemeneti helyeken)

$$\underline{\mu}^{(i)}[t_j > \underline{\mu}^{(i+1)}$$

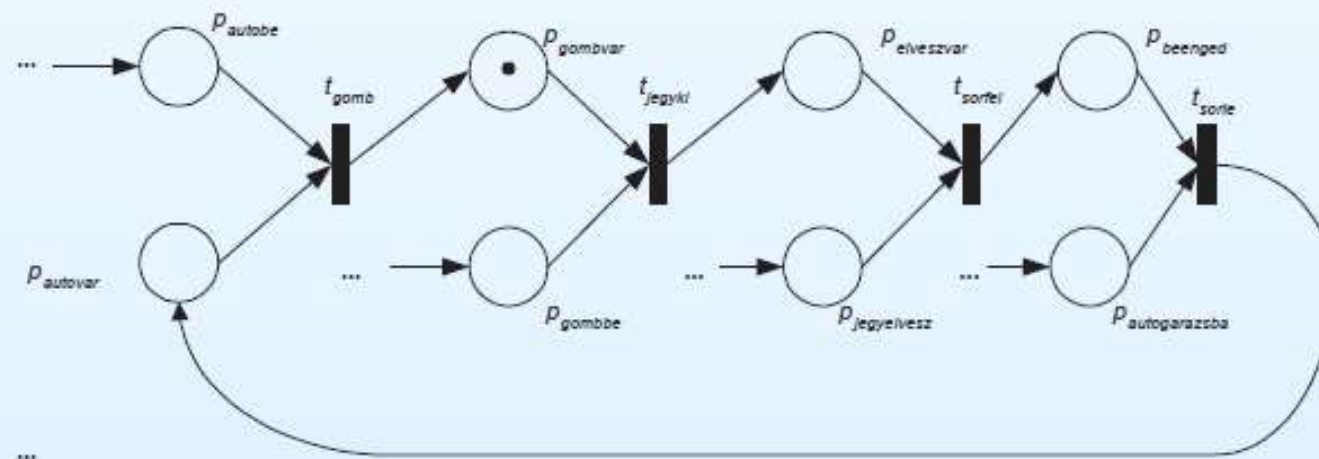
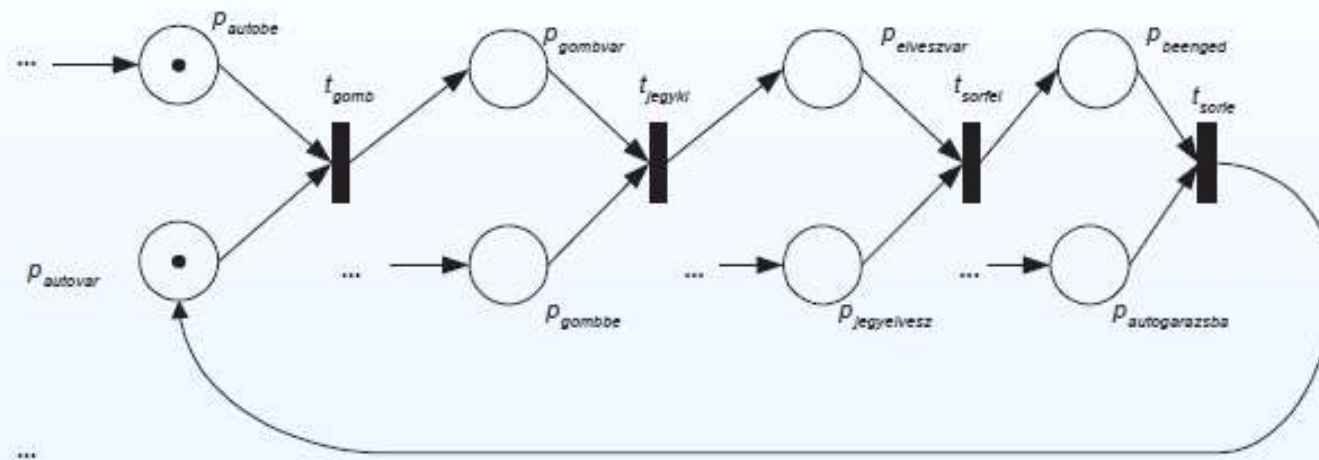
tüzelés után a következmény-ek lesznek "igaz"-ak

Tüzelési (működési) sorozat

$$\underline{\mu}^{(0)}[t_{j0} > \underline{\mu}^{(1)}[t_{j1} > \dots[t_{jk} > \underline{\mu}^{(k+1)}$$

Példa: parkológarázs kapu – 3

Egy működési lépés

Példa: parkológarázs kapu – 4

Egy működési lépés formális leírása

Jelölő vektor

$$\underline{\mu}^T = [\mu_{autovar}, \mu_{gombvar}, \mu_{elveszvar}, \mu_{beenged}; \\ \mu_{autobe}, \mu_{gombbe}, \mu_{jegyelevesz}, \mu_{autogarazsba}]$$

A t_{gomb} átmenet működése

$$\underline{\mu}^{(1)}[t_{gomb} > \underline{\mu}^{(2)}$$

$$\underline{\mu}^{(1)} = [1, 0, 0, 0; 1, 0, 0, 0]^T$$

$$\underline{\mu}^{(2)} = [0, 1, 0, 0; 0, 0, 0, 0]^T$$

Petri háló modellek – elérhetőségi gráf

Megoldás: jelölés (rendszerállapot) szekvenciák
elérhetőségi gráf (fa) (súlyozott irányított gráf)

- *csúcsok*: jelölések
- *élek*: ha van átmenet, aminek tüzelése összeköti őket
- *élsúlyok*: az átmenet és a külső események

Előállítás:

1. *start*: az adott kezdeti jelölés
2. *új csúcs hozzávétele*: az egyik engedélyezett átmenet tüzelésével (input hatása is!)

Lehet NP-nehéz (konfliktushelyzet vagy nem véges működés esetén)

$$\mu: P \rightarrow N$$

MS Visio
MS Project
MS Excel
...

$$\mu^{(0)} = [ZP^{10}, KP^{10}, D^{20}, M^{20}, MAZS^{20}]$$

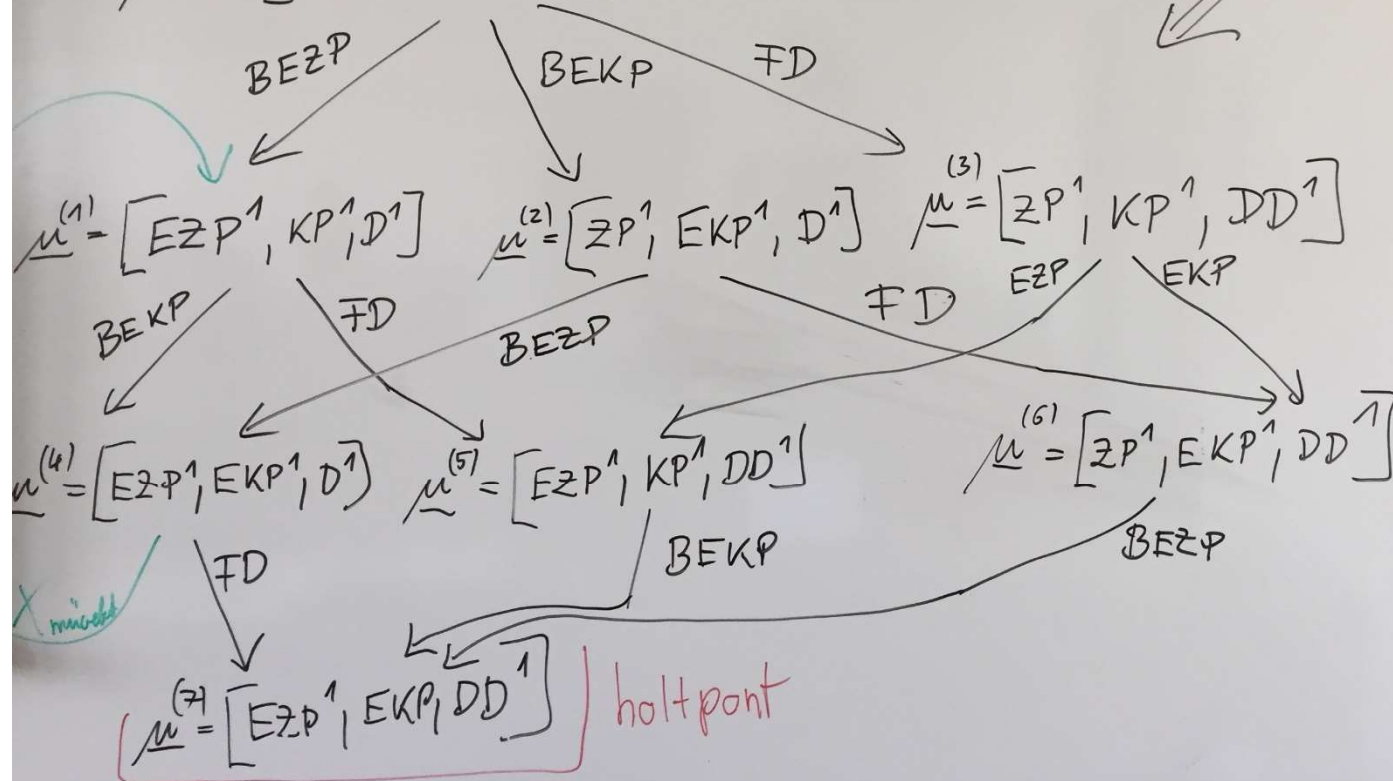
folyamat kezdeti jelölése

Elő átmenet: BEZP, BEKP, FD

az összes fűtő ilyen bemenet esetén
nem elő

$$\mu^{(0)} = [ZP^1, KP^1, D^1] \text{ kezdő állapot}$$

elérhetőségi gráf

Kiterjesztett Petri háló modellek

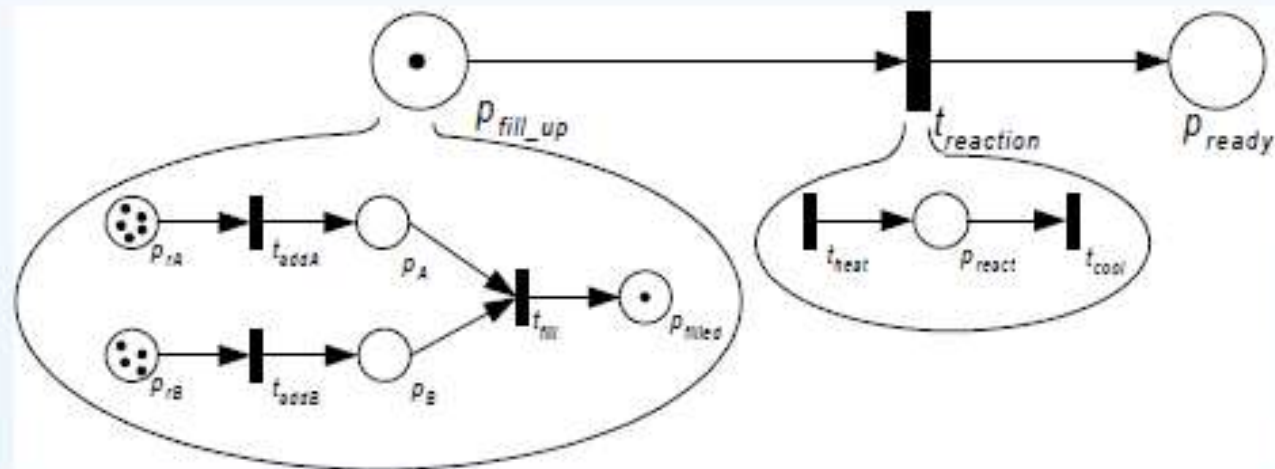

- **Hierarchikus Petri hálók**
- **Időzített Petri hálók:** feliratokkal
  - óra: beépített (vagy spec. "forrás" hely)
  - átmenetekhez tüzelési idő
  - (helyekhez várakozási idő)
- **Színezett Petri hálók:** feliratokkal
  - jelzőpontok (token-ek) diszkrét értékkészletűek ("szín")
  - helyekhez megengedett színhalmaz
  - átmenetekhez és élekhez (diszkrét) függvények

Hierarchikus Petri hálók

Főháló (super net) - alhálók (subnets):

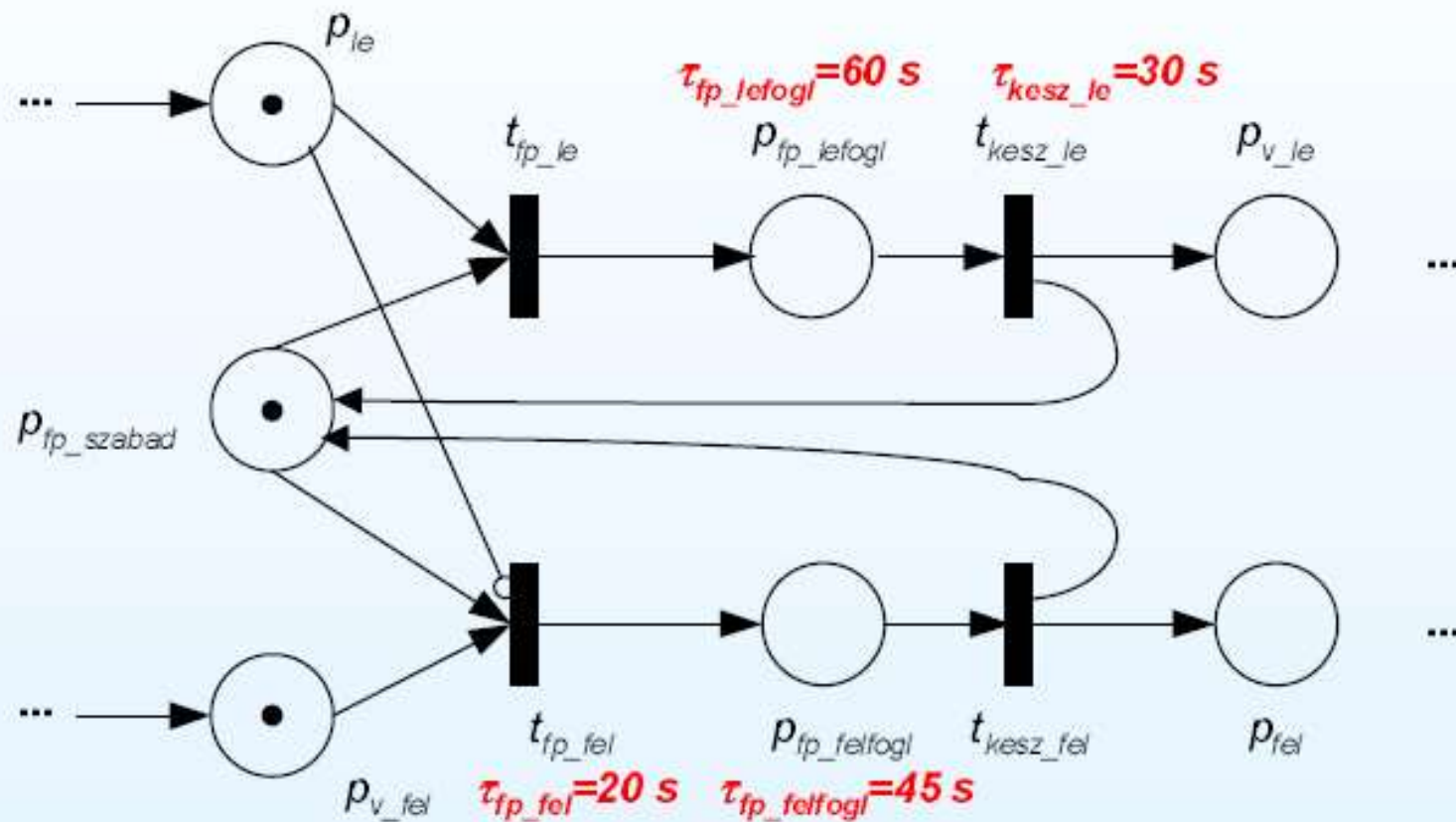
beépítés: bármelyik hely vagy átmenet helyére ismétlődő hasonló hálórészek

Futópálya Petri háló modellje – 3

Időzített Petri háló modell

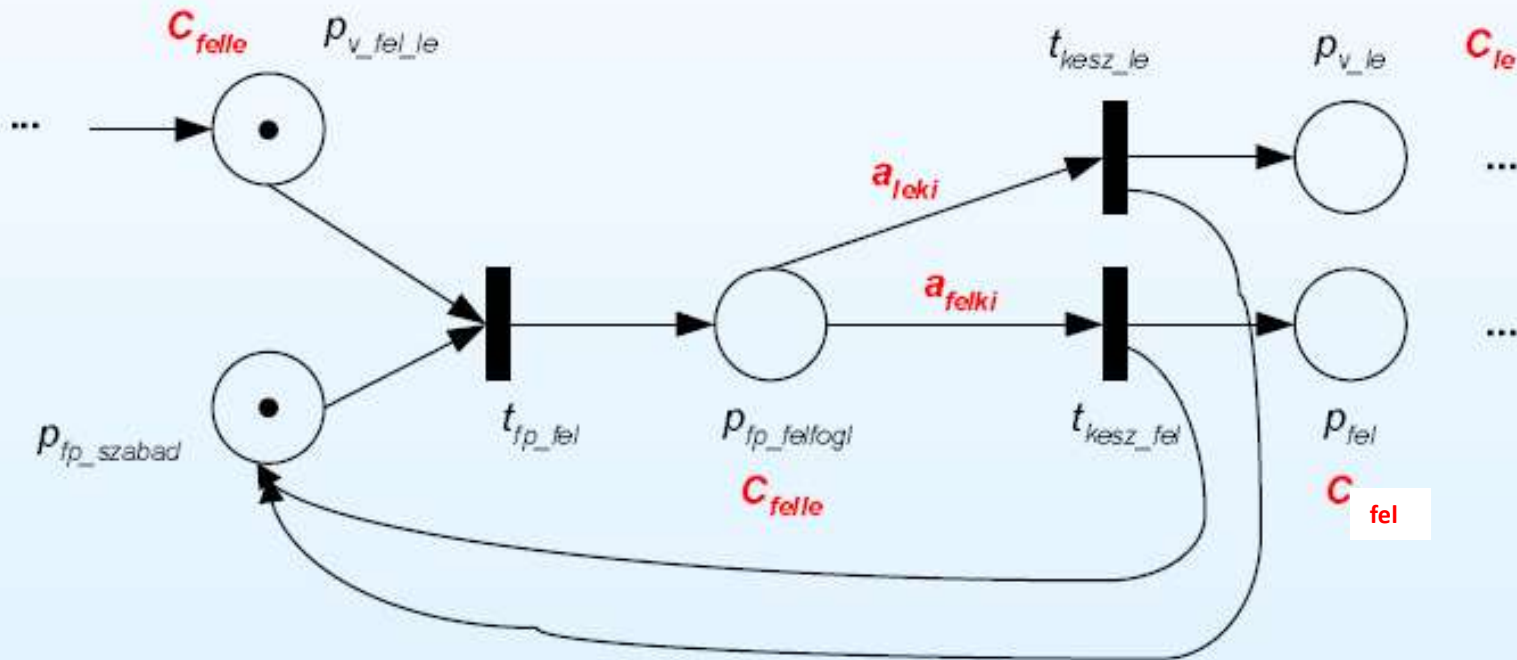
Futópálya Petri háló modell – 4

Színezett Peri háló modell: "feliratok"

Élfüggvény: $a_{felki} : \text{if } val(p_{fp\_lefogl}) = "\uparrow" \text{ then } "true"$

$a_{fel} = val(p_{fp\_lefogl}) , val(p_{fel}) = a_{fel}$

Szinhalmaz: $C_{felle} = \{\uparrow, \downarrow\}$

Gyártásütemezés

Adott:

- a gyártóberendezések halmaza (erőforrások, korlátosak): típus, gyártókapacitás
- a lehetséges *műveletek* halmaza
- *műveletekre vonatkozó korlátozások*: sorrendi, milyen típusú berendezésen hajtható végre
- a végtermék(ek): rendelésállománnyal, ami dinamikusan is változhat
- (a lehetséges kiindulási anyagok): rendelkezésre állással, ami dinamikusan is változhat

Kiszámítandó: egy *ütemezés*, ami előírja, hogy

- ***milyen műveletet melyik berendezésen mikor*** hajtsunk végre idő vagy költség optimalisan

Speciális gyártásütemezési feladatok 1.

Változó erőforrás-korlátozású dinamikus feladat

Jellemzői:

- a rendelésállomány és a nyersanyagok rendelkezésre állása időben változó
- időben változó berendezés kapacitás és rendelkezésre állás
- minden időlépésben lokálisan megvalósítható megoldást keresünk

Megoldható cselekvés tervezéssel

Speciális gyártásütemezési feladatok 2.

Erőforrás-korlátozás nélküli statikus feladat

Jellemzői:

- a rendelésállomány és a nyersanyagok rendelkezésre állása statikus (időben állandó)
- korlátlan berendezés kapacitás és rendelkezésre állás
- legkisebb végrehajtási idejű megoldást keresünk

Van egyszerű, polinomiális időben kiszámítható megoldás

Egyszerű grafikus módszer a megjelenítésre és analízisre: Gantt chart

A leírás elemei:

- *Feladatok*: (kezdete, vége), előző feladat, erőforrás
- *Erőforrások (személyek)*: feladathoz rendelhetők, lehet karbantartási (szabadság) idejük

Nézetek: a leírás elemeiből

- Gantt táblázat
- PERT gráf
- Erőforrás-foglaltság táblázat

Gantt táblázat összeállításának menete

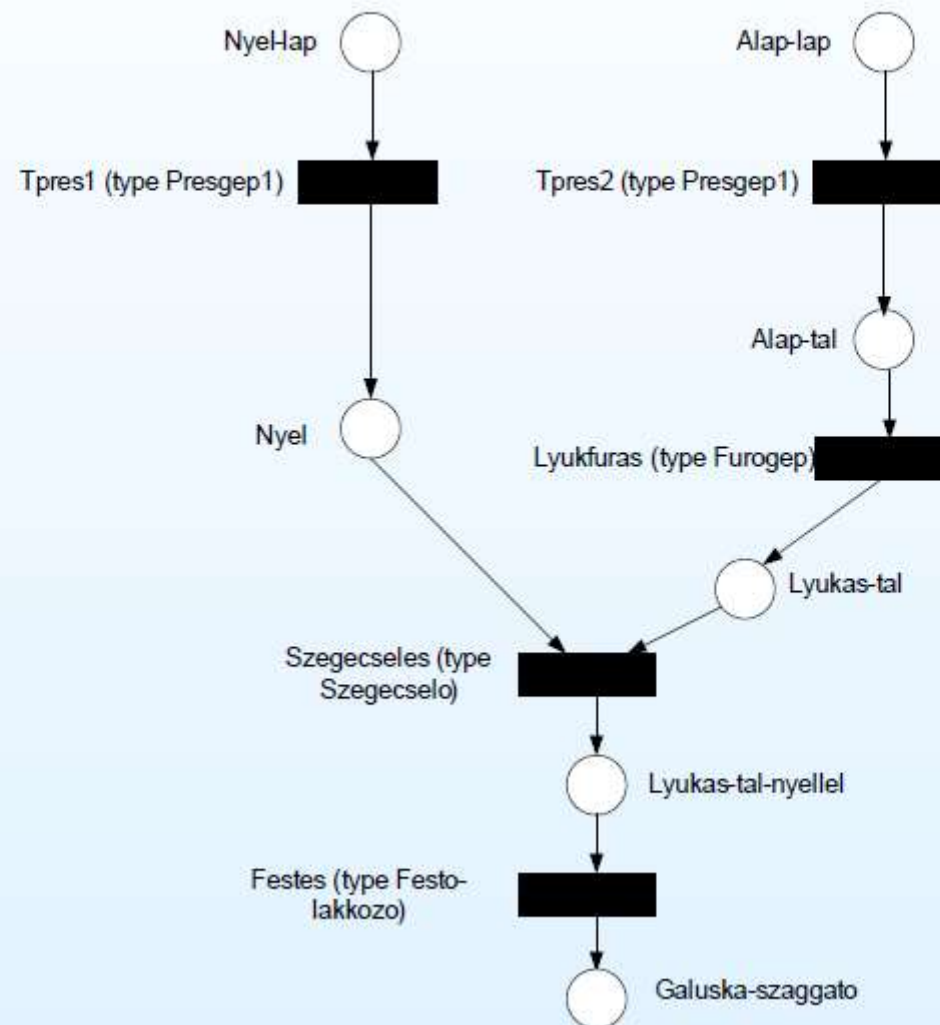
- az adott témának megfelelően meghatározzuk a tevékenységeket,
- meghatározzuk a folyamat teljes átfutási idejét (határidejét),
- meghatározzuk az egyes munkalépések időszükségletét,
- feltárjuk az egyes munkalépések logikai összefüggéseit (mely lépések végezhetők párhuzamosan, egymást megelőzve, követve)
- fentiek figyelembe vétele mellett a tevékenységek időszükségletét vonallal jelöljük

Gantt táblázat felhasználási lehetőségei

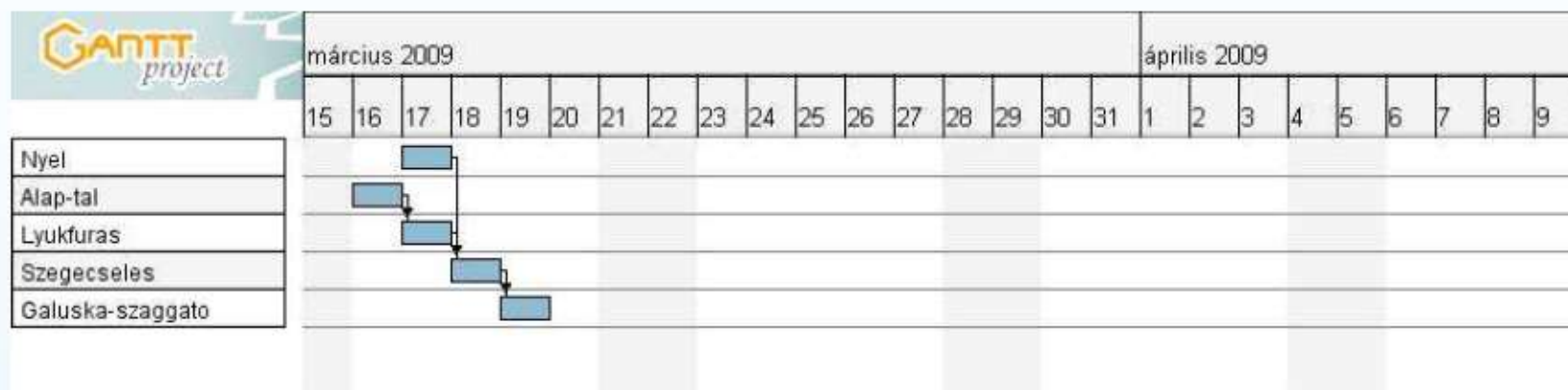
- értékelemzési munkaterv,
- munkafeladat (művelet) hozzárendelése "x" géphez,
- munkások optimális hozzárendelése a munkafeladatokhoz,
- rendelés hozzárendelése "y" géphez,
- programozás időkorlátokkal,
- termelésirányítási feladatok megoldása,
- kutatási, fejlesztési feladatok rendszerben történő kezelése adott gazdálkodó egységnél,
- vállalkozói pénzügyi gazdálkodás, tervezés (pl. hitelkihelyezés ütemezése)
- stb.

Egy egyszerű példa

Galuska-szaggató gyártás műveletei (Petri háló formájában)

Gantt táblázat - példa

Feladatok elhelyezése az időtengelyen

- minden feladat külön sorban
- időtengely vízszintes
- sorrendiség nyilakkal (automatikus időeltolás)

Mik a módszer erősségei és gyengeségei?

Erősségek:

- szemléletes, könnyen áttekinthető formában ábrázolja az ütemtervet
- figyelembe vehető az összes tevékenység
- meghatározhatók a prioritások, függőségek, párhuzamosságok

Gyengeségek:

- túl sok tevékenység vagy túl hosszú időtáv esetén bonyolulttá válhat az ábrázolás
- nem mindig képes ábrázolni a megfelelő összefüggéseket

Erőforrás foglaltsági táblázat - példa

	március 2009																április 2009										
	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Presgep1																											
Presgep2																											
Szegecselo																											
Furogep																											
Festo-lakkozo																											

Erőforrás foglaltságok elhelyezése az időtengelyen

- minden erőforrás külön sorban
- időtengely vízszintes
- **konfliktus (több feladat igényelné ugyanazt az erőforrást) jelzése piros színnel**

Feladat Gantt táblázat

Számítógépeket szeretnénk összeszerelni, az összeszerelésnek 8 fázisa van. Az alkatrészek futószalagon érkeznek az összeszerelési pontokhoz, így nincs szükség adott helyre való szállításnak/átrakásnak.

1. Rajzoljon fel a folyamathoz egy Gantt táblázatot, használja a másik lapon megtalálható hálót! Az egyes műveletek logikai kapcsolatát nyilakkal jelezze a táblázatban.
2. A házba először a tápegységet, majd a tároló egységeket (2-öt) helyezzük el. A házba a tápegységet és a tároló egységeket más szereli, mint aki az alaplagra az egységeket. Viszont az alaplapot a házba az szereli, aki az alaplagra az egységeket is rátette. A kábelezést és a tesztelést is más-más személy végzi.
3. Az egyes műveletek időigénye (a Gantt táblázatban 1 négyzet 10 időegységet jelezzon):

művelet	időigény
házba tápegység	20
alaplagra processzor	10
alaplagra memória egységek	10
házba tároló egység	10
házba második tároló egység	10
alaplap házba	20
kábelezés	20
teszt	30

4. 622 számítógépet szerelünk össze. A lapon nem tudja mind a 622 termék idő szükségletét jelezni, de határozza meg a felrajzolható részfolyamatok alapján, hogy mennyi lesz a folyamat idő szükséglete, ha a folyamat során nem következik be váratlan esemény! Hogyan változik az időszükséglet, ha az 570. termék legyártása után 30 egység időre hibás alkatrész megjelenése miatt leáll a termelés és a leállásig be nem fejezett munkadarabok selejtként kikerülnek a folyamatból?

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Műveletek	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	130	140	150					
háza fűtegység X																				
alaplagra processzor X																				
alaplagra mem. egy.-ek X																				
háza tároló egység X																				
háza 2. tároló egység X																				
alaplap háza X																				
kábelezés X																				
teszt X																				

110 időegység

40 idő.

A termék legyártásához 110 időegység szükséges.

(pl. 580 termékhez : $110 + 579 \cdot 40$)

622 számítógéphez : $110 + 621 \cdot 40 = 24.950$ időegység

Hiba esetén : $110 + 568 \cdot 40 + 30 + 110 + 52 \cdot 40 = 25.050$

569 db

53 db

Az anyag elsajátítása

- A rendelkezésre álló diások, kiegészítő fájlok átnézése
- Gyakorlás otthon – feladatok megoldása
- Minta dolgozat feladatsor 1., 2., 3. és 5. feladatának megoldása

Következő konzultáció: 2020. 11. 20. 14:30

A belépési link ugyanaz mint ma!